

Załącznik do uchwały Rady Powiatu
w Stargardzie Szczecińskim. Nr LII/677/10
z dnia 27 października 2010 r.

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI nad ZABYTKAMI POWIATU STARGARDZKIEGO NA LATA 2010-2014

Oprac. Wydział Kultury i Promocji Powiatu w Stargardzie Szczecińskim

Spis treści

1. Wstęp.....	2
2. Podstawa prawna opracowania powiatowego programu opieki nad zabytkami	4
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	5
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	19
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad Zabytkami.....	19
4.2. Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.....	21
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	30
5.1 Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu (analiza dokumentów programowych powiatu).	30
5.2.1 Charakterystyka powiatu.....	32
5.2.2 Krajobraz kulturowy.....	35
5.2.3 Zabytki nieruchome.....	36
5.2.4 Zabytki ruchome.....	37
5.2.5 Zabytki archeologiczne	37
5.2.6 Zabytki w zbiorach muzealnych i innych.....	38
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego powiatu. Analiza szans i zagrożeń.....	38
7. Cele powiatowego programu opieki nad zabytkami.	40
8. Kierunki i zakres działań dla realizacji celów powiatowego programu opieki nad zabytkami.....	41
9. Wdrażanie powiatowego programu opieki nad zabytkami.	44
9.1. Instrumenty prawne i instytucjonalne.	44
9.2. Instrumenty finansowe.	45
9.3. Monitoring działania programu.....	46
10. Załączniki	46

1. Wstęp

Przedmiotem niniejszego opracowania jest środowisko kulturowe w granicach administracyjnych powiatu stargardzkiego. Najważniejszym celem jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami.

Powiat stargardzki – charakteryzuje się bogatym i wartościowym krajobrazem kulturowym. Krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze.

Rozwój powiatu opiera się na jej zasobach naturalnych, położeniu geograficznym oraz walorach krajobrazu kulturowego, których wykorzystanie powinno stanowić jeden z priorytetów polityki powiatowej. Umożliwienie dalszego istnienia oraz wzbogacenie materialnego dziedzictwa kulturowego jest jednym z istotnych kierunków rozwojowych powiatu.

Zasadniczą przesłanką opracowania „Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami” jest uznanie zasobów dziedzictwa kulturowego za istotny czynnik wpływający na kształtowanie się tożsamości lokalnej. Zasoby te określają i wyznaczają wieloaspektowe uwarunkowania rozwoju powiatu, upowszechniania kultury oraz zwiększenia atrakcyjności turystycznej.

Głównym celem sformułowania dokumentu jest dążenie do znaczącej poprawy stanu zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz zachowania krajobrazu kulturowego powiatu stargardzkiego poprzez określenie podstawowych uwarunkowań oraz rozwiązań, które temu służą.

Budowę niniejszego Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami oparto metodologicznie na opracowaniu: „Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik metodyczny”, Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie, Warszawa 2008.

Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego omówiono posiłkując się opracowaniem: Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2012 i zaktualizowano na dzień opracowania.

2. Podstawa prawna opracowania powiatowego programu opieki nad zabytkami

Obowiązek opracowania i wdrożenia Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami nakłada art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.):

Art. 87. 1. Zarząd powiatu sporządza na okres 4 lat powiatowy program opieki nad zabytkami.

2. Program, o którym mowa w ust. 1, ma na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Powiatowy program opieki nad zabytkami przyjmuje rada powiatu po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. Program, o którym mowa w ust. 3, jest ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

5. Z realizacji programu zarząd powiatu sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia

się radzie powiatu.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Ochrona zabytków zadeklarowana została w Konstytucji RP jako obowiązek Państwa i każdego obywatela:

Art. 5

Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 6 ust. 1

Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.

Art. 86

Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest **ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Przy opracowywaniu programu opieki nad zabytkami należy uwzględnić następujące przepisy cyt. wyżej ustawy: art. 3, 4, 6, 7, 12, 18, 20, 21, 22 oraz art. 89.

Art. 3. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
- 3) zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których

mowa w pkt 1;

- 4) zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami - instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) historyczny zespół budowlany - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;

14) krajobraz kulturowy - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;

15) otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Art. 4. Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających
- 2) trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 3) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 4) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 5) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 6) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 7) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 5. Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Art. 6. 1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi

- zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984),
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.
- 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami,
 - d) reliktnymi dziełami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7. Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;

Zabytki nieruchome z terenu powiatu stargardzkiego zob. zał. nr 1,

Zabytki ruchome z terenu powiatu stargardzkiego zob. zał. nr 2,

Zabytki archeologiczne z terenu powiatu stargardzkiego zob. zał. nr 3.

2) uznanie za pomnik historii;

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 17 września 2010 r. za Pomnik Historii uznany został „Stargard Szczeciński – zespół kościoła pw. Najświętszej Marii Panny Królowej Świata oraz średniowieczne mury obronne miasta (w tym: kościół, budynki plebanii; zespół obwarowań miejskich, na który składają się: odcinki murów, Brama Młyńska (Portowa), Brama Wałowa, Brama Pyrzycka, Baszta Białogłówna, Baszta Jeńców, Baszta Tkaczy (Lodowa), Baszta Morze Czerwone i trzy basteje). Dz. U. Nr 184, poz. 1236. Jest to drugi obok katedry kamińskiej Pomnik Historii na terenie Pomorza Zachodniego.

3) utworzenie parku kulturowego;

4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Art. 12. 1. Starosta, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie.

2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, wzór i wymiary znaku, o którym mowa w ust. 1.

3. Rozporządzenie powinno określić formę graficzną znaku, wyróżniającą się wśród innych znaków, z uwzględnieniem dotychczas używanego wzoru, a także pisemną informację, że dany obiekt jest zabytkiem i podlega ochronie.

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz.U. 2004 nr 30 poz. 259).

Art. 18. 1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, **analiz i studiów**

z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Art. 21. Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Gminne ewidencje zabytków posiadają gminy: Kobyłanka i Suchań. Do końca 2010 r. powstanie opracowanie dla Gminy Miasta Stargard Szczeciński.

Art. 22. 1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego nie wpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

Art. 71. 1. W zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku.

2. Sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny, określony

w ust. 1, posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.

Art. 72. Na zasadach i w trybie określonych odrębnymi przepisami, prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach będących w posiadaniu jednostek organizacyjnych, zaliczanych do sektora finansów publicznych, są finansowane ze środków finansowych przyznanych odpowiednio przez dysponentów części budżetowych bądź jednostki samorządu terytorialnego, którym podlegają te jednostki

Art. 73. Osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku.

Art. 74. Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków finansowych z części budżetu państwa "Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego";
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Art. 75. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzki konserwator zabytków może udzielić dotacji osobom bądź jednostkom, o których mowa w art. 73, na podstawie umowy zawartej z tymi osobami lub jednostkami

Art. 76. 1. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie:

- 1) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, ustalonych na podstawie kosztorysu zatwierdzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, które zostaną przeprowadzone w roku złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku;
- 2) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, które zostały przeprowadzone

w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji.

2. Wniosek o udzielenie dotacji, o której mowa w ust. 1 pkt 2, wnioskodawca może złożyć po przeprowadzeniu wszystkich prac lub robót przy zabytku wpisanym do rejestru, określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Art. 77. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować nakłady konieczne na:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych;
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50 % oryginalnej substancji tej przynależności;
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- 14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych;
- 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;

17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Art. 78. 1. Dotacja może być udzielona w wysokości do 50 % nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

2. Jeżeli zabytek, o którym mowa w ust. 1, posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

3. W przypadku, jeżeli stan zachowania zabytku, o którym mowa w ust. 1, wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, dotacja może być również udzielona do wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

4. Łączna wysokość dotacji udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i wojewódzkiego konserwatora zabytków nie może przekraczać wysokości dofinansowania określonej w ust. 1-3

Art. 79. 1. Przy rozpatrywaniu wniosków o udzielenie dotacji nie mają zastosowania przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

2. Dochodzenie przez organy, o których mowa w art. 74, należności wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych z tytułu niewykorzystania lub wykorzystania niezgodnego z przeznaczeniem udzielonej dotacji następuje w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji."

Art. 80. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru oraz sposób prowadzenia dokumentacji w tym zakresie.

2. W rozporządzeniu, w szczególności, należy określić tryb postępowania z wnioskami o udzielenie dotacji celowej oraz sposób jej rozliczania, a zwłaszcza rodzaj dokumentów niezbędnych do rozpatrzenia wniosku i rozliczenia dotacji oraz wskazać, jakie postanowienia powinna zawierać umowa o udzielenie dotacji, a także sposób gromadzenia informacji

o udzielonych dotacjach.

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. 2005 nr 112 poz. 940).

Art. 81. 1. ⁽²²⁾ W trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

2. Dotacja, w zakresie określonym w art. 77, może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru

Uchwała Nr XXXIV/393/09 Rady Powiatu w Stargardzie Szczecińskim z dnia 29 kwietnia 2009 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Zob. zał. nr 4.

Dotacje w latach: 2008 - 150.000 zł,

2009 - 200.000 zł

2010 - 237.000 zł

Uchwały w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie podjęły następujące gminy: Chociwel, Dobrzany, Dolice, Stara Dąbrowa, Gmina Stargard, Miasto Stargard.

Art. 82. 1. ⁽²³⁾ Łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

2. Dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru jest zadaniem z zakresu administracji publicznej.

3. W celu zapewnienia realizacji postanowień określonych w ust. 1 organy uprawnione do udzielania dotacji prowadzą wykazy udzielonych dotacji oraz informują się wzajemnie o udzielonych dotacjach.

Rozdział 8

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz ochrona zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

Art. 87. 1. Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

2. Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;**
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;**
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;**
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;**
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;**
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;**
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.**

3. Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

5. **Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.**

6. Sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Z terenu Powiatu Stargardzkiego Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2009-2012 opracowała Gmina Kobylanka (Uchwała Nr XXIX/195/2009 Rady Gminy w Kobylance z dnia 22 stycznia 2009 r.)

Art. 88. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego opracowuje krajowy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynuje realizację zadań mających na celu zabezpieczenie zabytków przed skutkami zagrożeń wynikających z sytuacji kryzysowych.

2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, organizację i sposób ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, z uwzględnieniem zadań administracji odpowiedniego stopnia i jednostek organizacyjnych posiadających zabytki, wskazując sposób prowadzenia prac zabezpieczających.

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2004 nr 212 poz. 2153).

Powiat Stargardzki posiada opracowanie: Powiatowy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, uzgodniony z Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Szczecinie w dn. 17.VI.2008 r. i Wojewodą Zachodniopomorskim w dn. 19.VI.2008 r.

Rozdział 10

Spoleczni opiekunowie zabytków

Art. 102. 1. Społeczni opiekunowie zabytków podejmują działania związane z zachowaniem wartości zabytków i utrzymaniem ich w jak najlepszym stanie oraz upowszechniają wiedzę o zabytkach.

2. Społeczny opiekun zabytków współdziała z wojewódzkim konserwatorem zabytków i starostą w sprawach ochrony zabytków i opieki nad tymi zabytkami.

3. Społecznym opiekunem zabytków może być osoba, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych, nie była karana za przestępstwa popełnione umyślnie oraz posiada wiedzę w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

4. Zadania społecznego opiekuna zabytków może wykonywać również osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej.

Art. 103. 1. Społecznego opiekuna zabytków ustanawia, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, starosta właściwy dla miejsca zamieszkania (siedziby) kandydata na społecznego opiekuna zabytków.

2. Na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków starosta cofa ustanowienie społecznego opiekuna zabytków, jeżeli opiekun przestał spełniać wymagania określone w art. 102 ust. 3 lub niewłaściwie wykonuje swoje zadania.

3. O ustanowieniu społecznego opiekuna zabytków lub cofnięciu takiego ustanowienia starosta zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. Starosta prowadzi listę społecznych opiekunów zabytków.

Art. 104. Społeczny opiekun zabytków jest uprawniony do pouczania osób naruszających przepisy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Art. 105. 1. Osobie fizycznej pełniącej funkcję społecznego opiekuna zabytków starosta wydaje legitymację społecznego opiekuna zabytków, która zawiera jego zdjęcie, imię, nazwisko i miejsce zamieszkania, datę wydania legitymacji oraz podpis z podaniem

imienia i nazwiska, a także stanowiska służbowego osoby upoważnionej do wydania legitymacji.

2. Osobie prawnej lub innej jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, pełniącej funkcję społecznego opiekuna zabytków, starosta wydaje zaświadczenie, które zawiera informację o nadaniu uprawnień opiekuna, nazwę i siedzibę tej osoby lub jednostki, datę wydania zaświadczenia oraz podpis z podaniem imienia i nazwiska, a także stanowiska służbowego osoby upoważnionej do wydania zaświadczenia.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów.

W art. 4, ust. 1, pkt 7 **ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym** (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.) określone zostały zadania publiczne o charakterze ponadgminnym wykonywane przez powiat, w tym : „kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Istotne jest uwzględnienie innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w szeregu obowiązujących ustaw, w tym w:

- 1. ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.),
- 2. ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane** (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.),
- 3. ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska** (tekst jednolity Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150),
- 4. ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody** (Dz. U. Nr 92, poz. 80),
- 5. ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami** (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.),
- 6. ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej** (tekst jednolity Dz. U. z 2001 Nr 13, poz. 123),

7. ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach określone zostały w:

1. **ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach** (Dz. U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.),
2. **ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach** (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

1. **ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach** (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 673 z późn. zm.).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad Zabytkami.

Jak dotąd nie powstał jeszcze krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (określony art. 146 ustawy o ochronie zabytków(...) termin roczny na opracowanie programu nie został dotrzymany).

W 2004 r. powstały: „**Tezy do opracowania Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami**”(zatwierdzone przez Ministra Kultury 10.05 2004 r.)

Według tez Krajowy Program powinien uwzględniać:

- ocenę stanu zachowania poszczególnych grup zabytków, określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz kierunki działań mających na celu pełną inwentaryzację zasobów (krajowa ewidencja w systemie cyfrowym), monitoring stanu i zagrożeń,
- funkcjonowanie służb konserwatorskich (kierunek działań – wzmocnienie organizacyjne, kadrowe i finansowe na poziomie krajowym i regionalnym),
- określenie celów i kierunków działań tworzących systemową ochronę i opiekę nad zabytkami (powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa),
- ocenę i wytyczne do systemu finansowania ochrony i opieki nad zabytkami (cel stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki nad zabytkami),

- określenie celów i kierunków edukacji dot. zabytków w szerokim aspekcie.

Narodowa Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013, przyjęta 21. IX.2004 r. przez Radę Ministrów oraz **Uzupełnienia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2020**.

W NSRK na lata 2004-2013 jako jeden z celów strategicznych wyznaczono ochronę i opiekę nad dziedzictwem kulturowym, w tym szczególnie ochronę i rewaloryzację zabytków.

Cel ten stał się priorytetem programu wdrożeniowego: Narodowy Program Kultury – Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego.

Celem strategicznym programu jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych. Celami częściowymi programu są:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informatycznego,
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej,
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem zagranicę.

W uzupełnieniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020 wprowadzono programy wdrożeniowe jako system realizacyjny NSRK, powiązane z finansowaniem działalności kulturalnej ze środkami znajdującymi się w dyspozycji Ministra Kultury. Dla działań związanych z opieką nad zabytkami powołano program wdrożeniowy: ***Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013”*** z priorytetami :

1. rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych,
2. rozwój instytucji muzealnych,
3. ochrona dziedzictwa narodowego poza granicami kraju,
4. ochrona zabytków archeologicznych,
5. tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego,
6. ochrona zabytkowych cmentarzy.

Celem programu jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym kompleksowa poprawa stanu zabytków oraz rozwój kolekcji muzealnych, gdzie celami cząstkowymi są:

- a) poprawa stanu zachowania zabytków;
- b) zwiększenie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym
- c) dziedzictwa archeologicznego);
- d) kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż
- e) kulturalne;
- f) zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;
- g) poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych
- h) w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji;
- i) zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowej i konfliktu zbrojnego.

4.2. Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego (SRWZ) do roku 2020

(przyjęta przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego uchwałą Nr XXVI/ 303/05 z dnia 19 grudnia 2005r.) oraz **Priorytety Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego** przyjęte przez Sejmik.

W diagnozie stanu województwa przedstawiono charakterystykę krajobrazu kulturowego, ze wskazaniem najcenniejszych zespołów zabytków oraz identyfikacją kluczowych problemów, w tym m.in.:

- zły stan zabytków,

- zbyt małe nakłady na rewitalizację i renowację zasobów środowiska kulturowego,
- słabo rozwinięte produkty turystyczne związane z wykorzystaniem zasobów środowiska kulturowego,

Charakteryzując w SRWZ stan i możliwości rozwoju turystyki stwierdzono: „Turystyka jest ważnym działem gospodarki województwa, który ma duże potencjalne możliwości rozwoju...”. Rozwojowi temu sprzyjają m.in. „zabytki architektury i obiekty świadczące o bogatym dziedzictwie kulturowym regionu”.

W analizie SWOT za słabe strony uznano:

- niski poziom mechanizmów wsparcia rozwoju kultury i dziedzictwa kulturowego,
- małe wydatki jednostek samorządu terytorialnego na ochronę dziedzictwa kulturowego,
- słabo rozwinięte produkty turystyczne związane z wykorzystaniem zasobów środowiska naturalnego i kulturowego.

Wśród sześciu zdefiniowanych w SRWZ celów strategicznych problematyka ochrony zabytków i opieki nad zabytkami została wskazana w:

- celu nr 1: Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania (w zadaniu – rozwój i promocja produktów turystycznych),
- celu nr 3: Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu (w zadaniu – Rozwój małych miast, rewitalizacja i rozwój obszarów wiejskich),
- celu nr 4: Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka rolna (w zadaniu nr 4 - Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych),
- celu nr 6: Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu (w działaniu - Wzmacnianie tożsamości społeczności lokalnej i Wspieranie działań aktywizujących rynek pracy).

W dokumencie uzupełniającym SRWZ p.t. „Priorytety Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego” wysoko oceniono rozwój kulturalny i znaczenie sztuki w kondycji społeczności lokalnej oraz znaczenie dziedzictwa historycznego w budowie tożsamości społecznej. Także w priorytecie dotyczącym kształtowania i utrzymania ładu przestrzennego wspomniano o zachowaniu wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego.

Problematyka została rozwinięta w celach operacyjnych:

- Przeciwdziałanie degradacji przestrzeni przez nieskoordynowaną działalność inwestycyjną – priorytet nr 3:
- Ochrona krajobrazu naturalnego i kulturowego oraz priorytet nr 5:
- Dbłość o utrzymanie historycznego kształtu wartościowych zespołów urbanistycznych i architektonicznych.

Podobnie w celu operacyjnym „Racjonalizacja wykorzystania przestrzeni zagospodarowanej i przekształconej” jako pierwszy znalazł się priorytet: Rewaloryzacja i rewitalizacja centrów miejskich. W celu operacyjnym „Integracja społeczności regionu” jako priorytet nr 2 zapisano badanie i dokumentowanie historii oraz teraźniejszości regionu.

Istotnym z punktu widzenia szerokiej dostępności do środków UE jest **Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013** uchwalony 22.11.2007 r.

Diagnoza w zakresie kultury i środowiska kulturowego wskazuje na jego duży potencjał w programach rozwojowych. Uznano, że krajobraz kulturowy to znakomite świadectwo burzliwej historii i ścierania się wpływów polskich, zachodnioeuropejskich i skandynawskich. Dziedzictwem są zachowane układy staromiejskie, zabytki sakralne, wsie z zachowanym przestrzennym układem historycznym i dominantami w postaci kościołów granitowych, ceglanych i ryglowych, a także zachowane zamki, układy poklasztorne, zespoły pałacowo-parkowe, które podkreślają odrębność kulturową regionu i posiadają unikalne wartości dla promocji turystyki. W diagnozie rozwoju turystyki podkreślono także deficyt w zakresie przystosowania obiektów zabytkowych do potrzeb turystyki.

Główną osią priorytetową dla zagadnień opieki nad zabytkami jest *oś 5 – Turystyka*, kultura i rewitalizacja. Celem głównym jest podniesienie atrakcyjności województwa poprzez rozwój turystyki, kultury oraz rewitalizacji obszarów zaniedbanych i zdegradowanych. W RPO zawarto uzasadnienie wyboru osi priorytetowej, jej cele oraz opis i główne kategorie beneficjentów.

Podobnie określono problematykę opieki nad zabytkami w *osi priorytetowej 6- Rozwój funkcji metropolitalnych*, ale ze wskazaniem obszaru Szczecina, **Stargardu i 11 gmin ościennych (w tym: Powiat Stargardzki, Miasto Stargard, Gmina Stargard, Gmina Kobylanka** VB dla którego to obszaru wydzielono fundusze wsparcia z RPO, tym samym na projekty zawierające elementy opieki nad zabytkami i rewitalizację w RPO zabezpieczono łącznie 190 mln euro, do wykorzystania w okresie realizacji niniejszego programu.

Z uwagi na naturalną zmienność warunków realizacji wsparcia, projektowane priorytety i działania zawarte w programie opieki nad zabytkami, mogące także korzystać z pozostałych priorytetów przy szczególnych typach działań, winny być konfrontowane z aktualizacjami

RPO.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego

uchwalony przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego uchwałą nr XXXII/334/02 z dnia 26 czerwca 2002 r. (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego nr 60, z dnia 30.08.2002 r. poz. 1357).

Jednym z ważniejszych rozdziałów planu jest Dziedzictwo Kulturowe, opracowane na podstawie Studium Ochrony dóbr kultury i zabytkowego krajobrazu kulturowego województwa zachodniopomorskiego, sporządzonego jako materiał analityczny i kierunkowy. W rozdziale zawarte są informacje o zagrożeniach dla zabytków i zabytkowego krajobrazu, stan ochrony środowiska kulturowego wg stanu prawnego z 2000 r. w oparciu o ustawę z dnia 15.02. 1962 r. o ochronie dóbr kultury (Dz. U. z 1999 r. Nr 98, poz. 1150) oraz ustalenia kierunkowe. W ustaleniach tych zwarto elementy polityki regionalnej ochrony i kształtowania środowiska kulturowego i przyrodniczego, wskazując na rewaloryzację jako narzędzie poprawy stanu fizjonomii krajobrazu, której celem jest osiągnięcie harmonijnego zagospodarowania przestrzeni w sensie funkcjonalnym i architektoniczno-estetycznym.

W planie wskazano na potrzebę ochrony substancji zabytkowej nie objętej ustawową ochroną, ale stanowiącej faktyczną wartość obszaru województwa. Ustalono zalecenia do stosowania w planowaniu miejscowym, dotyczące zabudowy historycznej, zieleni komponowanej, zabytków archeologicznych i historycznych założeń przestrzennych, urbanistycznych i ruralistycznych. Wprowadzono system ochrony obszarowej środowiska kulturowego w postaci: rezerwatów kulturowych, parków kulturowych i obszarów kulturowych. Wskazano na narzędzia planowania miejscowego w postaci stref ochrony konserwatorskiej i stref ingerencji konserwatorskiej. Dla większej liczby wartościowych struktur przestrzennych zaproponowano utworzenie Zespołów stref ochrony konserwatorskiej. Całość ustaleń została uzupełniona odpowiednim załącznikiem mapowym zawierającym system konserwatorskiej ochrony obszarowej.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest powszechnie respektowanym materiałem planistycznym, wprowadzanym w życie poprzez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Adresowany do Samorządu Województwa zapis o stanowieniu obszarów kulturowych nie został jak dotąd zrealizowany, ale nie stracił na aktualności w świetle dokumentów strategicznych oraz RPO i nadal oczekuje odpowiednich

inicjatyw podejmowanych przez Urząd Marszałkowski Plan był opracowany pod rządami ustawy *o ochronie dóbr kultury* i obecnie po wejściu w życie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r.

o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w której część narzędzi proponowanych w planie znalazła swą podstawę prawną, ustalenia planu należy formalnie zaktualizować i uwzględnić wnioski zawarte w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami na lata 2008-2012.

Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim do roku 2015

(przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa nr XVI/147/2000 z 23.10.2000 r.).

W Strategii Rozwoju Turystyki przyjęto, że dziedzictwo kulturowe jest jednym z głównych generatorów rozwoju turystyki. Dlatego też należy zintegrować wysiłki (organizacyjne i finansowe) właścicieli zabytków, organizacji, instytucji, urzędów zajmujących się zabytkami i turystyką wokół wspólnej realizacji celów programu opieki nad zabytkami i strategii rozwoju turystyki.

Takim wspólnymi celami mogą być:

- budowa i rozwój kompleksowych markowych produktów turystycznych wokół typów turystyki” i działanie z nim związane: „Budowa i rozwój produktów markowych turystyki miejskiej i kulturowej”;
- planowane inwestycje infrastrukturalne;
- rozwój infrastruktury szlaków historycznych i tematycznych, w tym oznakowanie tras przebiegu oraz atrakcji znajdujących się na szlakach, budowa parkingów i toalet dla odwiedzających, poprawa dojazdu do atrakcji znajdujących się na szlaku;
- budowa i modernizacja centrów informacji turystycznej;
- renowacja obiektów zabytkowych;
- renowacja i turystyczne zagospodarowanie zabytkowych rynków oraz zachowanych elementów zabytkowej zabudowy w małych miasteczkach;
- renowacja zabytkowych parków i kompleksów pałacowo – dworskich;
- restauracja zieleni miejskiej;
- „Rozwój edukacyjnej i integracyjnej funkcji turystyki w Regionie” w ramach działania - Edukacja dzieci i młodzieży wokół walorów turystycznych Regionu;
- kooperacja w zakresie wspólnego marketingu Regionu w ramach działania:
Opracowanie zintegrowanego systemu promocji markowych produktów Województwa;

- usprawnienie systemu informacji turystycznej w ramach działania: Budowa zintegrowanego analogowego i cyfrowego systemu informacji turystycznej;
- kształtowanie środowiska w kontekście rozwoju przestrzeni turystycznej, w ramach działań: - innowacje na rzecz ekorozwoju w turystyce (m.in. wdrażanie inwestycji nawiązujących w technice budowania do tradycji regionalnej - budowa w konstrukcji ryglowej (szachulcowej); - rozwój sieci lądowych szlaków turystycznych – tworzenie projektów liniowych przekraczających obszary administracyjne gmin, powiatów i województwa. W ramach działania dopracowana zostanie infrastruktura istniejących szlaków takich jak: Szlak Hanzeatyckich Kupców, Szlak Cysterski, Szlak Joannitów, Szlak Templariuszy, Europejski Szlak Gotyku Ceglanego, Szlak Solny, Szlak Latarni Morskich, Szlak Pomników Przyrody i in. „wykorzystanie turystyczne terenów i obiektów powojkowych, „popegeerowskich” i przemysłowych (do celów turystycznych można wykorzystać dawne fabryki, zakłady przemysłowe, magazyny, spichlerze).

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2008 – 2012 (przyjęty uchwałą Nr XX/197/08 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 czerwca 2008 r.).

Na podstawie szczegółowej charakterystyki dziedzictwa kulturowego regionu zachodniopomorskiego oraz diagnozy stanu zachowania tegoż dziedzictwa określono cele i zadania, których realizacja powinna służyć zachowaniu, eksponowaniu i zahamować procesów degradacji środowiska kulturowego.

Za najistotniejsze cele perspektywiczne uznano:

- utrzymanie zabytków budujących krajobraz regionu,
- funkcjonowanie zabytków w procesie aktywizacji ekonomicznej i społecznej województwa,
- kształtowanie świadomości regionalnej w oparciu o dziedzictwo kulturowe i potrzebę jego zachowania dla przyszłych pokoleń.

Służące ww. cele perspektywiczne to m.in.:

- - integracja opieki nad zabytkami z ochroną przyrody,
- - poprawa materialnego stanu zasobów dziedzictwa kulturowego,
- - stworzenie warunków finansowych i organizacyjnych do opieki nad dziedzictwem kulturowym regionu,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,
- edukacja regionalna,

- promocja walorów kulturowych regionu.

W Programie wojewódzkim wskazano także zalecenia do powiatowych i gminnych programów opieki nad zabytkami:

Założenia ochrony wartości kulturowych

Ochrona zabytkowego krajobrazu kulturowego jest obok ochrony środowiska naturalnego najważniejszym celem publicznym polityki przestrzennej gminy. Na terenie gminy występują obszary, o różnym stopniu wymagań ochronnych, w zależności od zachowanych lub koniecznych do uczynienia i ekspozycji walorów zasobu kulturowego, na których obowiązują powszechne standardy ochrony wynikające z obowiązującego prawa. Zgodnie z wymogami ustawowymi, ustala się zasady ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, które powinny uwzględnione w prawie lokalnym.

Zabytki, chronione na podstawie wpisu do rejestru, podlegają ustawowym procedurom i na ich terenie zapisy prawa miejscowego mają charakter ograniczony do istotnych ustaleń komunikacyjnych i inżynierskich nie ingerujących w struktury chronione. Zabytki, wskazane do ochrony prawem miejscowym, podlegają w całości ustaleniom planów, a prawidłowość tych ustaleń jest weryfikowana w procedurach opiniowania i uzgodnień organów. Dla zabytków nie wpisanych do rejestru a chronionych prawem miejscowym, w tym zabytków archeologicznych wykazanych w AZP (ewidencja archeologiczna), przedmiot i zasady ochrony ustala się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z polityką określoną w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Podstawową przesłanką waloryzacji i kwalifikacji zabytków do różnego stopnia ochrony jest wartość naukowa, edukacyjna, regionalna i fizjonomiczna stanu istniejącego, poddanego niezbędnym działaniom poznawczym i porządkowym – opieka nad zabytkami.

Cele ochrony

Celami ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego na terenie gminy są:

1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego, utrzymanie i wyeksponowanie zachowanych zasobów i struktury krajobrazu kulturowego, w tym: układu i reliktyw osadnictwa prahistorycznego i średniowiecznego (stanowisk archeologicznych),
 - średniowiecznej i nowożytnej struktury osadniczej,

- historycznych nawarstwień i przekształceń cywilizacyjno-kulturowych,
- niematerialnych wartości historycznych i społecznych.

2. Zachowanie i kształtowanie wartościowego środowiska antropogenicznego i zapewnienie jego trwałego użytkowania poprzez:

- ochronę prawno-konserwatorską zabytków archeologicznych,
- ochronę prawno-konserwatorską osadniczych układów przestrzennych,
- ochronę prawno-konserwatorską zabytków budownictwa, techniki i zieleni zabytkowej,
- ochronę prawno-administracyjną lokalnych form zagospodarowania terenu,
- prawne kształtowanie współczesnych form zabudowy i zagospodarowania terenu z poszanowaniem tradycji i wykorzystaniem wzorców regionalnych,
- utrzymanie podstawowej funkcji terenu, determinujących fizjonomię krajobrazu poszczególnych miejscowości,
- zachowanie w formie naturalnej cieków, stawów i terenów bagiennych w granicach miejscowości,
- -zachowanie krawędzi leśnych zamykających obszary otwarte jako otoczenia miejscowości,
- -zachowanie w dobrym stanie technicznym i estetycznym dominant kulturowych i krajobrazowych, utrzymanie ich roli w krajobrazie,
- zahamowanie niekorzystnych procesów degradujących krajobraz, powstałych poprzez ugorowanie terenów rolnych, wycinanie zadrzewień przydrożnych i śródpolnych, intensywne pozyskiwanie kruszyw, obudowy brzegów jezior obiektami turystycznymi, prowadzenie zrębów zupełnych w dolinach rzecznych, na zboczach dolin, zboczach mis jeziornych, atrakcyjnych przyrodniczo ścian lasów i w innych istotnych form fizjonomii krajobrazu,
- likwidowanie skutków oddziaływania (rekułtywacja) obiektów wymagających makroniwelacji i znacznych przekształceń topografii (wyrębiska kruszyw, farmy hodowlane, tereny stawów hodowlanych),
- utrzymanie zabudowy w granicach historycznych układów przestrzennych wsi, z kontynuacją zasad lokalizacji zabudowy i zagospodarowania terenu,
- -wypełnienie ubytków tradycyjnej niwy siedliskowej,
- -przeciwdziałanie chaotycznej parcelacji terenu,
- utrzymanie i nie ograniczanie ekspozycji: układów przestrzennych siedlisk, pomników i krzyży, urządzeń technicznych i komunikacyjnych,
- -utrzymanie i nie ograniczanie ekspozycji układów komponowanej zieleni parków, cmentarzy i obsadzeń przydrożnych i śródpolnych,

- -utrzymanie historycznie ukształtowanej sieci dróg,
- utrzymanie charakterystycznych przekrojów, nawierzchni i rodzaju obsadzeń istniejącego układu dróg,
- -zapobieganie powstawaniu ubytków w zabudowie i tworzenie warunków do ich ponownej zabudowy,
- -utrzymanie i eksponowanie zabudowy historycznej, jej proporcji, formy, dachów, wielkości i układu otworów, rodzaju stolarki i jej zdobnictwa, materiału budowlanego,
- kształtowanie walorów estetycznych nowej zabudowy mieszkalnej, rekreacyjno-turystycznej i produkcyjnej poprzez nawiązywanie do tradycji i wartości regionalnych, w zakresie określania formy architektonicznej i materiałów budowlanych,
- przeciwdziałanie „zaśmiecaniu” krajobrazu kulturowego nowymi lokalizacjami budowli substandardowych (tymczasowych pawilonów usługowych, baraków, budek kempingowych, agresywnych form reklamy) i rozwiązaniami technicznymi (naziemne sieci inżynieryjne, wieże anten telekomunikacyjnych),
- dopuszczanie lokalizacji farm wiatraków energetycznych jedynie na obszarach krajobrazu cywilizacyjnego (w sąsiedztwie napowietrznych sieci wysokiego napięcia oraz podobnych) z wyłączeniem terenów o walorach kulturowych i krajobrazowych określonych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego (aktualizacji),
- -estetyzacja i humanizacja zabudowy i zagospodarowania terenu osiedli “PGR-owskich” i blokowych oraz współczesnej zabudowy techniczno-produkcyjnej,
- ochronę przed dewastacją zabytków archeologicznych – ustalanie ochrony w planach miejscowych,
- -utrzymanie i eksponowanie grodzisk posiadających charakterystyczną formę krajobrazową,
- -zachowanie w dobrym stanie technicznym i estetycznym zabytków oraz innych elementów zagospodarowania i wyposażenia miejscowości,
- ochronę miejsc związanych ze sprawowaniem praktyk religijnych w miejscowościach, gdzie nie ma kościołów – krzyży i kapliczek przydrożnych, związanych między innymi z kultem maryjnym (maj, październik),
- opracowanie materiałów pomocniczych do nauczania i propagowania historii i tradycji regionu,
- -umieszczanie na zabytkach znaków informacyjnych.

Formy ochrony wartości kulturowych

Ochrona winna być realizowana poprzez:

- sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ustalających, po weryfikacji, wskazane w studium granice stref ochrony konserwatorskiej i zawierające odpowiednie ustalenia dla działań w tych strefach,
- sporządzanie programów opieki nad zabytkami,
- podejmowanie uchwał określających zobowiązania właścicieli obiektów zabytkowych do opieki nad zabytkami zgodnie z gminnym programem opieki nad zabytkami,
- współpracę ze specjalistami kształtowania krajobrazu i zabytkoznawcami przy sporządzaniu strategii i programów rozwoju gminy oraz przy realizacji polityki przestrzennej określonej w studium,
- utrzymywanie w dobrym stanie technicznym i estetycznym budynków i budowli zabytkowych stanowiących własność gminy,
- utrzymywanie i uzupełnianie obsadzeń alejowych dróg publicznych, · porządkowanie i utrzymywanie historycznych nekropolii (w tym nieczynnych),
- -oznaczenie i ochronę grodzisk stanowiących zabytki archeologiczne,
- -udzielanie pomocy prawnej i materialnej w utrzymaniu i remontach zabytkowych obiektów publicznych i prywatnych,
- -wspieranie i dokumentowanie powstawania nowych wartości kulturowych na terenie gminy.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1 Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu (analiza dokumentów programowych powiatu).

Strategia Rozwoju Powiatu Stargardzkiego do 2015 r. (Uchwała nr L/627/10 z dn. 25.VIII.2010 r. Rady Powiatu w Stargardzie Szczec.), określa m.in. następujące cele operacyjne:

II.5 Wspieranie i promowanie rozwoju turystyki, kultury i sportu w Powiecie

Turystyka, kultura i sport to równie ważne dziedziny ludzkiego życia, których rozwój wpływa na poziom zadowolenia mieszkańców danego obszaru, a jednocześnie jest zachętą dla przybywających gości. Tworzenie dogodnych warunków rozwoju turystyki to kluczowe zadania dla samorządu powiatowego i nie tylko. Turystyka to również sposób na pobudzenie

życia gospodarczego, kulturalnego i społecznego Powiatu. Branża turystyczna zapewnia zatrudnienie nie tylko w dziedzinach związanych z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, ale także w innych sektorach w tym związanych z handlem i usługami. Wokół centrów turystycznych powstają nowe miejsca pracy, rozbudowuje się infrastruktura techniczna, gospodarcza i społeczna. Mając świadomość jak dużą rolę odgrywa turystyka władze Powiatu będą stymulować jej rozwój i promować na zewnątrz wszystkie atrakcje i przedsięwzięcia turystyczne mające miejsce na terenie Powiatu. W tym celu powstanie spójna oferta promocyjna Powiatu związana z turystyką, a także wspierane będą działania poprawiające infrastrukturę turystyczną wszystkich gmin Powiatu oraz promujące rozwój agroturystyki w Powiecie.

Kultura kreuje postawy społeczne, normy oraz estetyczne i etyczne wartości. Kultura wraz ze swymi wytworami staje się sektorem generującym dochody, nowe miejsca pracy, a także czynnikiem zwiększającym atrakcyjność powiatu.

Jest również jednym z najlepszych sposobów promocji Powiatu i budowy jego konkurencyjnej przewagi. Działania na tym polu koncentrować się będą na rozwoju infrastruktury kultury i **ochrony dziedzictwa kulturowego**, wspierania inicjatyw kulturalnych oraz kalendarza imprez odbywających się na terenie Powiatu.

Zadanie II.5.2.

Wspieranie rozwoju turystyki i infrastruktury turystycznej w Powiecie. Rozwój turystyki i infrastruktury turystycznej należą do ważnych zadań Powiatu. Realizacja tego zadania doprowadzi do zwiększenia atrakcyjności naszego Powiatu i większej liczby odwiedzających nasze tereny. W ramach tego zadania promowane będą atrakcje i produkty turystyczne Powiatu w kraju i za granicą, a także upowszechniane i organizowane imprezy turystyczne, krajoznawcze i rekreacyjne promujące walory turystyczne ziemi stargardzkiej. Niezbędnym działaniem jest utworzenie internetowego portalu turystycznego z informacjami o atrakcjach, produktach turystycznych oraz o bazie noclegowej zlokalizowanej na terenie Powiatu oraz na kontynuowaniu wydawnictw i opracowań nowych przewodników i informatorów turystycznych z aktualną ofertą turystyczną i kalendarzem imprez cyklicznych odbywających się w Powiecie.

Na płaszczyźnie turystycznej zacieśniana będzie współpraca z lokalnymi i regionalnymi instytucjami w zakresie promocji walorów i bazy turystycznej Powiatu, a także aktywizacja podmiotów kreujących ofertę turystyczną poprzez szkolenia z zakresu pozyskiwania środków unijnych, przygotowania wniosków aplikacyjnych.

W dn. 01 października 2010 r. Powiat Stargardzki został jednym z założycieli Stargardzkiej Organizacji Turystycznej. Obecnie trwa rejestracja stowarzyszenia.

Wspierany będzie rozwój turystyki kwalifikowanej, przede wszystkim pieszej, rowerowej czy wodnej (kajakarstwo, windsurfing, żeglarstwo), ale również rozwój agroturystyki. Podejmowane będą inicjatywy utworzenia i utrzymania szlaków turystycznych, modernizacji infrastruktury turystycznej.

Wieloletni Plan Inwestycyjny Powiatu Stargardzkiego na lata 2008-2015 (Uchwała nr L/628/10 Rady Powiatu w Stargardzie Szczecińskim, z dn. 25 sierpnia 2010 r.)

Zakłada m.in.:

Zadanie 8:

Budowa ścieżki rowerowej na bazie byłej kolejki wąskotorowej Stargard Szczeciński – Ińsko obejmująca:

-Opracowanie koncepcji **[działanie zrealizowane, autorzy koncepcji uwzględnili uwagi Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków]**,

-Opracowanie dokumentacji projektowej,

-Roboty rozbiórkowe,

-Wykonanie nawierzchni ścieżki,

-Wykonanie trzech przepustów,

-Wykonanie miejsc postojowych,

Szacowana wartość zadania według aktualnych cen: 26.000.000 złotych

Okres realizacji zadania: 2008-2015

Program ochrony środowiska Powiatu Stargardzkiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013-2016 (Uchwała nr XLII/507/09 Rady Powiatu w Stargardzie Szczecińskim z dn. 25 listopada 2009 r.) uwzględnia m.in. ochronę dziedzictwa przyrodniczego.

5.2.1 Charakterystyka powiatu.

Powiat Stargardzki w obecnym kształcie istnieje od 01 stycznia 1999 roku. Jest szóstym, co do wielkości powiatem województwa zachodniopomorskiego - obejmuje 1519,97 km² powierzchni, a pierwszym o największej liczbie mieszkańców – 119.321 osób (wyłączając miasta na prawach powiatów ziemskich). Zlokalizowany jest w południowo-

zachodniej części województwa, w odległości 36 km od stolicy województwa - Szczecina. Od północy graniczy z Powiatami Goleniowskim i Łobeskim, od zachodu z Powiatem Gryfińskim i miastem grodzkim Szczecinem, od wschodu z Powiatem Drawskim, od południa zaś z Powiatami Choszczeńskim i Pyrzyckim. Powiat składa się z 10 gmin o różnym statusie. Gmina-Miasto Stargard

Szczeciński posiada status gminy miejskiej. Stargard Szczeciński, który jest stolicą i zarazem siedzibą władz powiatowych stanowi główny ośrodek administracyjny, gospodarczy i kulturalny Powiatu. Cztery gminy - Chociwel, Dobrzany, Ińsko i Suchań - posiadają status gmin miejsko-wiejskich, a pozostałe pięć - Dolice, Kobylanka, Marianowo, Stara Dąbrowa i Stargard Szczeciński – są gminami typowo wiejskimi.

Struktura zagęszczenia ludności Powiatu jest nierównomierna. Najwięcej osób na 1 km² przypada w Stargardzie Szczecińskim (1 457), najmniejszą gęstość zaludnienia wykazuje gmina Ińsko. W pozostałych gminach gęstość zaludnienia waha się na podobnym poziomie, ok. 33 osoby na 1 km². Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż Powiat Stargardzki na dzień 30 czerwca 2009 roku zamieszkiwało 119 321 osób.

W panoramie gospodarczej Powiatu Stargardzkiego dominuje rolnictwo. Jest ono źródłem utrzymania dużej części ludności gmin Powiatu. Użytki rolne zajmują przeszło 93 tysiące hektarów, co stanowi około 61% całej powierzchni powiatu.

Oś komunikacyjną Powiatu stanowią fragmenty dróg krajowych: nr 10 i nr 20. Pierwsza z nich prowadzi ze Szczecina do Bydgoszczy, a dalej do Torunia i Warszawy. Druga z nich to droga krajowa prowadząca do Gdyni. W grudniu 2009 roku zakończono i oddano do eksploatacji obwodnicę Miasta Stargardu Szczecińskiego leżącą w ciągu drogi krajowej nr 10. Fragment tej obwodnicy od węzła Lipnik do węzła Święte otrzymał status drogi ekspresowej. Od dróg krajowych odchodzi sieć dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Przez Powiat przebiegają także linie kolejowe, które zapewniają bezpośrednie połączenie między innymi z Wrocławiem, Krakowem, Warszawą, Gdańskiem, Poznaniem i Szczecinem.

Powiat Stargardzki ma do zaoferowania niepospolite walory, które wynikają z jego położenia geograficznego. Granice Powiatu obejmują część rozległej Niziny Szczecińskiej, Nizinę Pyrzycką, na której znajduje się największe jezioro Ziemi Stargardzkiej – Miedwie, oraz fragment Pojezierza Zachodniopomorskiego. Teren Powiatu położony jest na równinach: Pyrzycko-Stargardzkiej, Nowogardzkiej oraz na Pojezierzu Ińskim. Obecna rzeźba terenu została ukształtowana w dobie lodowca skandynawskiego i jego wód roztopowych. Dominują tereny równinne i nizinne. We wschodniej części powiatu ciągną się równoleżnikowo

pasma wzgórz, z których najwyższe – Góra Głowacz wznosząca się ma wysokości 180 m n.p.m. – położona jest na Wyżynie Ińskiej. Rzeźbę terenu urozmaicają doliny rzek, z których największe Płonia i Ina – podążają ku jezioru Dąbie. Występują tu także liczne krainy pojezierne z bogatą florą i fauną, czystymi wodami. Dla ochrony wartości przyrodniczych w Powiecie wyodrębniono Park Krajobrazowy, rezerwat przyrody oraz obszary NATURA 2000. Są one prawnie chronione i zajmują około 37% ogólnej powierzchni regionu.

Rezerwaty przyrody:

Łączna powierzchnia rezerwatów przyrody wynosi 237,68 ha. Są to:

- rezerwat *Dęby Sądowskie* (leśny) o pow. 2,98 ha, (gm. Dolice),
- rezerwat *Gogolewo* (florystyczny) o pow. 3,0 ha, (gm. Marianowo),
- rezerwat *Ozy Kiczarowskie* (geologiczny) o pow. 4,7 ha, (gm. Stargard Szczeciński),
- rezerwat *Głowacz* (leśny) o pow. 78,7 ha, (gm. Ińsko),
- rezerwat *Kamienna Buczyna* (leśny) o pow. 15,27 ha, (gm. Ińsko),
- rezerwat *Wyspa Sołtyski* (leśny) o pow. 22,89 ha, (gm. Ińsko),
- rezerwat *Krzemieńskie Źródlika* (geologiczno-florystyczny) o pow. 75,94 ha, (gm. Ińsko),
- rezerwat *Bórbagno Miałka* (florystyczny) o powierzchni 34,20 ha, (gm. Ińsko).

Obszar chronionego krajobrazu: Miałka o powierzchni 734 ha, położony w gminie Ińsko.

Znaczna część gmin: Ińsko, Chociwel i Dobrzany położona jest na terenie ***Ińskiego Parku Krajobrazowego***. Został on utworzony w 1981 roku, rozciąga się na powierzchni 17763 ha, a jego otulina obejmuje 26240 ha. Bogactwem Parku jest świat przyrody. Dotychczas rozpoznano 699 gatunków roślin naczyniowych, co stanowi 45% stanu flory Pomorza. Występuje tu 28 gatunków roślin prawnie chronionych, w tym 22 znajdujące się pod całkowitą ochroną. Lasy zajmują prawie połowę powierzchni Parku. W północnej części dominują drzewostany mieszane o bogatym składzie gatunkowym, w południowej - drzewostany bukowe. Lasy stanowią doskonałą ostoję dla dzikiej zwierzyny. Oprócz dużych ssaków łownych jak sarny, dziki i jelenie, żyją w nich również mniejsze ssaki: zające, piżmaki, borsuki, tchórze, jenoty, gronostaje, łasice, wydry, bobry. Dzięki licznie występującym na terenie Parku siedliskom wodno-błotnym, bardzo bogato reprezentowana jest awifauna. Żyją tu i mają swoje stanowiska lęgowe ptaki rzadkie i chronione jak bielik, kania ruda, bocian czarny i biały, bąk, błotniak stawowy, orlik krzykliwy, zimorodek, żuraw. W jeziorach obficie występują ryby, również te rzadkie - jak sieja i sielawa. Obszar parku jest atrakcyjny pod względem krajoznawczym i turystycznym. Na terenie Parku znajduje się 18

jezior o powierzchni powyżej 5 ha i 45 mniejszych. Największym jeziorem Parku jest jezioro Ińskie (6 km²), z którego wypływa rzeka Ina. Jezioro jest połączeniem pięciu rynien otoczonych wzniesieniem.

Plan ochrony IPK został zatwierdzony rozporządzeniem Nr 36/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 10 listopada 2005 r. w sprawie planu ochrony Ińskiego Parku Krajobrazowego.

Ponadto kilka obszarów powiatu zostało włączonych do Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000. Są to m.in. *Dolina Krąpieli*, *Ostoja Ińska* oraz *Jezioro Miedwie i okolice*.

Powiat należy do regionów o średniej lesistości - 23% powierzchni regionu (województwo zachodniopomorskie – 35,2%). Zasoby leśne posiadają dużą wartość rekreacyjną, gospodarczą i ekologiczną, a także stanowią bazę surowcową dla przemysłu drzewnego.

Obszar Powiatu zarządzają między sobą Nadleśnictwa: Kliniska, Dobrzany, Łobez i Choszczno. Leżące na terenie powiatu kompleksy leśne południowej części Puszczy Goleniowskiej zostały uznane za Leśny Kompleks Promocyjny *Lasy Puszczy Bukowej i Goleniowskiej* (od 1 lipca 1996). Lasy te mają wielkie znaczenie dla mieszkańców aglomeracji szczecińskiej i zajmują ważną pozycję w ogólnokrajowym systemie ochrony przyrody. Większość lasów skupiona jest w dużych kompleksach. Przeważnie są to lasy mieszane. Drzewostany liściaste zostały w znacznym stopniu przekształcone w lasy sosnowe z domieszką świerku. Gatunkiem dominującym jest sosna i buk. Stan zdrowotny lasów jest oceniany jako ogólnie dobry. Największy odsetek gruntów leśnych znajduje się w gminie Kobylanka, Ińsko, Chociwel oraz Dolice. Najmniej terenów leśnych znajduje się w gminie Stara Dąbrowa oraz w Stargardzie Szczecińskim.

5.2.2 Krajobraz kulturowy

Pomimo utraty zasadniczej części zabudowy do najcenniejszych należy zespół urbanistyczny Starego Miasta w Stargardzie. Czytelny jest układ miejski wyznaczony przez ulice i rynek staromiejski, wyznaczony przez średniowieczne obwarowania miejskie. Znaczej degradacji doznały zespoły staromiejskie miasteczek powiatu, w tym: Chociwla i Ińska. Na uwagę w kategorii miasteczek zasługuje dobrze zachowany układ staromiejski Suchania.

Zasadniczo czytelne w terenie są rozplanowania wsi o metryce średniowiecznej i nowożytniej. W zabudowie wsi dominują budowle kościelne i zespoły rezydencjonalne dworsko-parkowe.

5.2.3 Zabytki nieruchome

Do najcenniejszych obiektów należą:

Zabudowa miejska: Stargard (kościół Mariacki i plebanie-Pomnik Historii Prezydenta RP, joannicki kościół św. Jana Chrzciciela, ratusz miejski, obwarowania miejskie (mury z zespołem bram, baszt, bastei etc.)- Pomnik Historii Prezydenta RP, arsenał, kamienice: gotycka i renesansowa. Fary w Chociwlu i Suchaniu. Fragmenty murów obronnych w Chociwlu i Ińsku.

Zabudowa wsi:

W krajobrazie wsi powiatu można wyodrębnić następujące elementy zabudowy:

Do unikatowych należy klasztor cysterek w Marianowie, najlepiej zachowany na terenie Pomorza Zachodniego.

Kościóły: do najstarszych o metryce XIII. wiecznej należą: Krąpiel, Strachocin, Wapnica. Bardzo liczne są kościoły gotyckie m.in.: Bobrowniki, Brałęcin, Dzwonowo, Grzędzice, Koszewko, Koszewo, Krępczewo, Kunowo, Łęczyca, Małkocin, Nowa Dąbrowa, Pęczino, Sądów, Święte, Tychowo i wiele innych. Na uwagę zasługują wieże kościelne w konstrukcji szkieletowej, drewnianej m.in.: Kania, Linówko, Lubowo (unikatowa konstrukcja izbicowa), Modrzewo, Słodkówko.

W sąsiedztwie budowli sakralnych zachowały się średniowieczne bramki i furty cmentarne m.in.: Bielkowo, Brałęcin, Sadłowo, Suchań, Ulikowo, Żarowo.

Kolejnym elementem stanowiącym dominanty wiejskich panoram są zespoły dworsko-parkowe w tym m.in.: Barzkowice, Bytowo, Dobropole Pyrzyckie, Dzwonowo, Karkowo, Koszewko, Koszewo, Krąpiel, Małkocin, Storkowo i in.

Towarzyszą im parki dworskie.

Nie można zapomnieć o budowlach zamkowych, w tym najcenniejszym, pierwotnie rycerskim zamku joannickim w Pęczynie czy o reliktach zamków w: Krępczewie, Krzywnicy, Szadzku, Wapnicy.

Z zabudowy folwarcznej warto wspomnieć zwł. Budynki gospodarcze i inwentarskie w Pęczynie.

- Zabudowa chłopska mieszkalna i gospodarsko-inwentarska, głównie murowana, o metryce XIX.- i XX. wiecznej. Do najcenniejszych należą stosunkowo nieliczne budynki wzniesione w konstrukcji drewnianej, szkieletowej (ryglowe).

- Zabytki techniki: najstarsza na Pomorzu Zachodnim linia kolei wąskotorowej relacji Stargard-Ińsko z budowlami inżynierskimi (w tym most kratownicowy w Żarowie) z 1895 r., autostrada Berlin-Królewiec z lat 30. XX w. Młyny w: Bytowie, Suchaniu, Suchanówku (ryglowy); wiatrak holenderski w Tychowie.

Cmentarze wiejskie.

Na terenie powiatu występują liczne cmentarze przykościelne i polowe. Warto w tym miejscu wspomnieć lapidaria w gminie Kobylanka: Cisewo, Kobylanka, Morzyczyn, Motaniec, Reptowo utworzone na bazie cmentarzy poewangelickich, dzięki staraniom lokalnych społeczności i wsparciu władz samorządowych. Cmentarz w Morzyczynie stał się elementem tzw. Parku Pamięci. W uznaniu za opiekę nad cmentarzami Gmina Kobylanka uhonorowana została honorowym dyplomem „Swojskie Zabytki” przyznany przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego i wręczonym na inauguracji Europejskich Dni Dziedzictwa w woj. zachodniopomorskim we wrześniu 2008 r.

Często spotykane są pomniki upamiętniające mieszkańców wsi i miasteczek poległych w czasie I wojny światowej.

5.2.4 Zabytki ruchome

Najcenniejsze wyposażenie zachowało się w kościołach w: Chociwlu, Dzwonowie, Koszewku, Krępcowie, Kunowie, Marianowie, Odargowie, Pęzinie.

Warto też wspomnieć średniowieczne malowidła ściennie w Grzędzicach, sakramentaria w Białuniu, Kunowie, Poczerninie; średniowieczne i nowożytne dzwony w: Bytowie, Czertyniu, Koszewku, Warszynie. Do unikatowych zabytków należą: krzyż pokutny w Stargardzie z 1542 r. czy krzyż dziękczynny w Krępcowie z XVI w.

5.2.5 Zabytki archeologiczne

Na terenie powiatu zlokalizowane są liczne grodziska, kurhany i megality o własnej formie terenowej. Zob. zał. nr 3.

5.2.6 Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Jedyną placówką muzealną na terenie powiatu jest Muzeum w Stargardzie. Muzeum prowadzi bardzo aktywną działalność, także w zakresie inwentaryzacji, badań, prac naukowych i wydawniczych (m.in. wydało pięć tomów „Stargardii. Rocznika Muzeum w Stargardzie”).

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego powiatu. Analiza szans i zagrożeń

ANALIZA SWOT

(+)

MOCNE STRONY

- cenne dziedzictwo kulturowe, znaczna liczba zabytków w każdej kategorii;
- atrakcyjne położenie geograficzne powiatu, cenne tereny o walorach krajobrazowych i przyrodniczych dla rozwoju turystyki i rekreacji;
- przeprowadzenie inwentaryzacji i waloryzacji zasobów dziedzictwa kulturowego - „Katalog zabytków Powiatu Stargardzkiego”;
- stabilny stan większości najcenniejszych obiektów zabytkowych

(-)

SŁABE STRONY

- niewielki stopień pokrycia terenu miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (standard w skali kraju);
- zbyt niskie nakłady na wspieranie zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego;
- słaba infrastruktura turystyczna i obsługi szlaków turystycznych;
- brak współdziałania pomiędzy poszczególnymi jednostkami samorządu terytorialnego i podmiotami branży turystycznej w promowaniu atrakcyjności turystycznej powiatu.

(^)

SZANSE

- rozwój infrastruktury turystycznej, w tym agroturystyki w oparciu o obiekty i tereny cenne kulturowo i przyrodniczo oraz systemu informacji turystycznej;
- odnowa i budowa nowych szlaków turystycznych, udostępniających atrakcje zabytkowe i przyrodnicze powiatu;
- kreowanie eventów i produktów turystycznych;
- współpraca samorządów i podmiotów branży turystycznej w ramach Stargardzkiej Organizacji Turystycznej;
- aktywność organizacji pozarządowych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego;
- opracowanie kompleksowych gminnych ewidencji zabytków, a co za tym idzie gminnych programów opieki nad zabytkami;
- zwiększenie możliwości w zakresie wsparcia finansowego prac konserwatorskich z różnych źródeł: unijnych, rządowych, samorządowych i in.

(v)

ZAGROŻENIA

- z uwagi na brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego konieczność tworzenia doraźnych rozwiązań, dostosowywanych do bieżących, często przypadkowych potrzeb inwestorów
- niska świadomość społeczna wartości dziedzictwa kulturowego i jego zarządzania;
- dekapitalizacja i zły stan zabytków oraz brak środków na ich konserwację i utrzymanie;
- niski stan zabezpieczeń najcenniejszych obiektów zabytkowych (systemy monitoringu, antywłamaniowe i ppoż.).

7. Cele powiatowego programu opieki nad zabytkami.

Cele Powiatowego programu opieki nad zabytkami Powiatu Stargardzkiego zostały sformułowane w zgodności z zapisami art. 87 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, i odpowiadają wyznaczonym ustawowo celom, określonym w niniejszym dokumencie jako strategiczne i należące do kompetencji Powiatu:

Cel I: Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.

Cel II: Uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej.

Cel III: Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.

Cel IV: Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.

Cel V: Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Cel VI: Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków.

Cel VII: Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Z wymienionych wyżej celów, cel I dotyczy jedynie programów opracowywanych na szczeblu województwa, nie wchodzi zatem w obszar zainteresowań Zarządu Powiatu. Cel określony w punkcie II jest *de facto* postulatem, dotyczącym sposobu realizacji innych celów. W niniejszym programie opieki nad zabytkami powiatu stargardzkiego przyjęto jako główne cele III, IV i V.

Zakłada się, że kierunki Powiatowego programu opieki nad zabytkami będą realizowane poprzez wspólne działania władz samorządowych, właścicieli oraz zarządców obiektów, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń, lokalnego środowiska naukowego.

W imieniu Powiatu Stargardzkiego zadania będą prowadzone przez powiatowe jednostki organizacyjne (szkoły i in.) oraz wydziały Starostwa Powiatowego w ramach zadań własnych we współpracy z powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami, poprzez istniejące i planowane instrumenty:

- prawne (np. akty prawa miejscowego),
- finansowe (np. dotacje, nagrody),
- społeczne (np. edukacja, promocja, informacja).

8. Kierunki i zakres działań dla realizacji celów powiatowego programu opieki nad zabytkami.

Realizacji sformułowanych wyżej celów służyć będą następujące działania:

1. Prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych przy obiektach zabytkowych nieruchomych będących własnością powiatu; zabezpieczenie i utrzymanie tych obiektów oraz ich otoczenia w jak najlepszym stanie; korzystanie z nich w sposób zapewniający trwale zachowanie ich wartości. Zapewnienie warunków do naukowego badania i dokumentowania obiektów zabytkowych.

Powiat Stargardzki jest właścicielem gmachu Starostwa Powiatowego przy ul. Skarbowej 1 w Stargardzie, wpisanego do rejestru zabytków. Do najcenniejszych obiektów ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków należą gmachy: LO nr 1 przy ul. Staszica 1 oraz Zespołu Szkół nr 1 w Parku 3. Maja w Stargardzie. Powiat jest w trakcie finalizacji przejęcia zabytkowej linii kolei wąskotorowej Stargard-Ińsko.

2. Wspieranie działań zmierzających do montażu systemów zabezpieczeń ppoż. oraz antywłamaniowych dla najcenniejszych obiektów zabytkowych (we współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego, Policją i Państwową Strażą Pożarną).
3. Udzielanie na wnioski zainteresowanych podmiotów dotacji celowych na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub budowlanych przy obiektach zabytkowych z terenu powiatu stargardzkiego wpisanych do rejestru zabytków. Zasady udzielania dotacji określone zostały w Uchwale Rady Powiatu w Stargardzie Szczecińskim z dnia 29.IV.2009 r. **Zob. zał. nr 4.**

4. Ustanawianie przez starostę na wniosek Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków społecznych opiekunów zabytków; cofanie ustanowienia społecznych opiekunów zabytków; prowadzenie listy społecznych opiekunów zabytków; wydawanie osobom fizycznym legitymacji społecznego opiekuna zabytków; wydawanie zaświadczeń osobom prawnym lub innym jednostkom organizacyjnym pełniącym funkcję społecznego opiekuna zabytków
Zadaniem społecznych opiekunów zabytków jest podejmowanie działań związanych z zachowaniem wartości zabytków i utrzymaniem ich w jak najlepszym stanie, upowszechnianie wiedzy o zabytkach oraz współdziałanie w tym zakresie ze Starostwem oraz Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
5. Umieszczanie przez starostę w uzgodnieniu z Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na obiektach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków znaku informującego o tym, iż obiekt ten podlega ochronie. Ustalenie z ZWKZ listy obiektów do oznakowania; zamówienie stosownych znaków, umieszczenie ich na wszystkich obiektach w powiecie.
6. Współpraca i współfinansowanie działań w zakresie utrzymania (odnowy) istniejących i wytyczanie nowych szlaków turystycznych, przy uwzględnieniu promocji dziedzictwa kulturowego. Budowa systemu informacji wizualnej dot. zabytków i innych atrakcji turystycznych. Zadanie we współpracy z samorządami i innymi zainteresowanymi w tym zakresie.
7. Wspieranie podejmowanego przez samorzady gminne zagospodarowania miejsc atrakcyjnych turystycznie, m. in. szlaków kulturowych, ścieżek edukacyjnych, tras rowerowych etc.
8. Współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz rozwoju turystyki w powiecie stargardzkim.
9. Uwzględnienie w przygotowywanym regulaminie Nagród Starosty Stargardzkiego za szczególne osiągnięcia na rzecz rozwoju i promocji Powiatu kategorii dot. opieki nad zabytkami i popularyzacji dziedzictwa kulturowego.
10. Współpraca z organami samorządowymi, stowarzyszeniami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi w sektorach edukacji oraz kultury i sztuki w zakresie: –

edukacji dzieci i młodzieży obejmującej ochronę dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego,

–organizacji konkursów poszerzających wiedzę uczniów na temat walorów dziedzictwa powiatu stargardzkiego i jego ochrony i zachowania,

–organizacja imprez promujących walory turystyczne powiatu i służące integracji jego mieszkańców,

11. Współpraca z organami samorządowymi, stowarzyszeniami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi w sektorze kultury fizycznej i turystyki w zakresie:

– upowszechniania kultury fizycznej i turystyki, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży;

–organizowanie imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych o zasięgu powiatowym.

12. Współpraca z organizacjami ekologicznymi, realizującymi programy służące

ochronie przyrody i edukacji ekologicznej w zakresie wymiany informacji i konsultowania projektów aktów prawnych dotyczących ochrony środowiska oraz edukacji ekologicznej w zakresie m. in. ochrony środowiska i ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

13. Upowszechnianie wiedzy o zasobach kulturowych i przyrodniczych powiatu oraz jego walorach turystycznych na stronie internetowej powiatu oraz innych dostępnych środkach masowego przekazu.

14. Wydawanie niekomercyjnych niskonakładowych wydawnictw (drukowanych:

przewodników, map, albumów, widokówek, folderów itp. lub wykorzystujących inne techniki zapisu, np. płyty CD) popularyzujących wiedzę o zasobach kulturowych i przyrodniczych powiatu; współpraca z organizacjami działającymi na rzecz promocji regionu w tym zakresie.

Solidną podstawę w tym zakresie daje monumentalny „Katalog zabytków Powiatu Stargardzkiego. Powstanie publikacji umożliwiła uchwała nr X/102/07 Rady Powiatu w Stargardzie Szczecińskim z dnia 29 sierpnia 2007 r. Na tej podstawie Powiat podpisał dn. 02. października 2007 r. porozumienie z Gminą Miastem Stargard Szczeciński.

W skład zespołu autorskiego weszli historycy, historycy sztuki, archiwiści, archeolodzy, etnografowie, architekci krajobrazu. Kolejne osoby wykonały dokumentację fotograficzną oraz wykreśliły plany obiektów; mapy i plany miast. Redaktor Katalogu – dr M. Majewski, dyr. Muzeum w Stargardzie. Całość badań archiwalnych i terenowych oraz wydanie publikacji sfinansowane zostało przez Powiat Stargardzki. W efekcie trzech lat pracy powstało dzieło obejmujące dwa woluminy: tekst oraz ilustracje (ikonografia, fotografie współczesne, rzuty budowli, plany miast), ss. 909+753. Katalog obejmuje wszystkie istniejące i wzmiankowane w źródłach historycznych miejscowości z terenu powiatu stargardzkiego (miasta i gminy: Chociwel, Dobrzany, Dolice, Ińsko, Kobylanka, Marianowo, Stara Dąbrowa, Stargard - gm. wiejska, Suchań). W ramach poszczególnych haseł-miejscowości omówiono osadnictwo i historię; toponimię, historię podziałów administracyjnych i kościelnych, źródła archiwalne. Katalog rejestruje wszystkie najcenniejsze obiekty zabytkowe: pradziejowe, kościoły i klasztory wraz z wyposażeniem wewnątrz, cmentarze, zespoły pałacowo-parkowe, zabytki architektury i budownictwa, zabytki techniki, pomniki etc.

Dzieło to jest pierwszym tak obszernym inwentarzem zabytków powiatu stargardzkiego (skromny inwentarz powiatu szadzkiego zs. w Stargardzie powstał w 1908 r.). Unikatowy w skali kraju jest także inicjator i mecenas publikacji - Samorząd Powiatowy.

9. Wdrażanie powiatowego programu opieki nad zabytkami. Monitoring działania programu

9.1. Instrumenty prawne i instytucjonalne.

W realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami wykorzystane zostaną instrumenty ogólne – określone w programach rządowych i wojewódzkich, w tym w Krajowym Programie Opieki nad Zabytkami oraz w innych dokumentach o charakterze planistycznym i strategicznym, a także narzędzia i środki własne Starostwa Powiatowego oraz partnerów uczestniczących w realizacji programu – Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, państwowych i samorządowych instytucji kultury, jednostek samorządu terytorialnego, kościołów oraz organizacji pozarządowych.

Powodzenie realizacji programu wymaga współdziałania starostwa zarówno z jednostkami samorządu położonych na terenie powiatu gmin, Muzeum w Stargardzie jak i organizacji pozarządowych.

Zakłada się, że cele określone w powiatowym programie opieki nad zabytkami będą osiągnięte w wyniku:

- współpracy władz powiatu z Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami i związkami,
- inicjatywy własnej władz powiatu.

9.2. Instrumenty finansowe.

Podstawową zasadę finansowania zadań z zakresu opieki nad zabytkami wyznacza Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku. Zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 7 ww. Ustawy, obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku.

Finansowanie zadań związanych z opieką nad zabytkami może pochodzić z różnych źródeł.

Kwestie dofinansowania prac przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków z budżetu państwa jak i budżetu samorządów reguluje Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku przy zabytku wpisanym do rejestru (Dz.U. z 2005 r. Nr 112 poz. 940).

- dotacje udzielane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z części budżetu państwa „Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego”. W gestii Ministra Kultury znajdują się także środki specjalne, np. pochodzące z dochodów płynących z gier losowych czy w ramach ogłaszanych corocznie programów.

- dotacje udzielane przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Innym źródłem pozyskania środków w zakresie konserwacji zabytkowych parków wpisanych do rejestru zabytków oraz publikacji związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Kolejnym możliwym źródłem wsparcia jest budżet Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego w ramach przyznanej dotacji na prace zgodne z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.

Dodatkową możliwość wsparcia prac przy zabytkach sakralnych daje Fundusz Kościelny funkcjonujący w ramach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Jednym z celów funduszu jest dofinansowanie prac remontowo-konserwatorskich i zabezpieczających zabytkowe obiekty sakralne. Dofinansowanie z funduszu nie obejmuje ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych.

Istotnym źródłem wsparcia finansowego są środki unijne w ramach programów:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007- 2013,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko,
- Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- Programu Europejska Współpraca Terytorialna.

9.3. Monitoring działania programu.

Zgodnie z art. 87, ust. 5 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami za monitorowanie realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami odpowiada Zarząd Powiatu, który co dwa lata sporządza stosowne sprawozdanie i przedstawia je Radzie Powiatu. Niezwłocznie po zatwierdzeniu uchwałą Rady Powiatu Programu opieki nad zabytkami Powiatu Stargardzkiego, powołany zostanie zespół, który zajmie się monitoringiem realizacji programu. Zespół ten zostanie powołany uchwałą Zarządu Powiatu. W okresach czteroletnich dokonywana będzie przez Zarząd Powiatu ocena realizacji programu. Z upływem czasu program może podlegać modyfikacjom i uzupełnieniom.

Załącznik nr 1. REJESTR ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH

MIJSCOWOŚĆ	GMINA	OBIEKT	NUMER	DATA
	Marianowo	linia kolejowa wąskotorowa	111	2002-12-21
	Stara Dąbrowa	linia kolejowa wąskotorowa	111	2002-12-21
	Dobrzany	linia kolejowa wąskotorowa	111	2002-12-21
	İnsko	linia kolejowa wąskotorowa	111	2002-12-21
	Chociwel	linia kolejowa wąskotorowa	111	2002-12-21
	Stargard Szczeciński	linia kolejowa wąskotorowa	111	2002-12-21
Barzkowice	Stargard Szczeciński	pałac	872	1979-06-21
Barzkowice	Stargard Szczeciński	park dworski	34	2000-04-14
Biała	Dobrzany	kościół MB Bolesnej	364	1958-09-12
Białuń	Stara Dąbrowa	kościół św. Michała Archanioła	483	1963-12-21
Bielkowo	Kobylanka	kościół św. Anny	293	1958-07-05
Bobrowniki	Chociwel	park dworski	998	1982-10-27
Bobrowniki	Chociwel	kościół Narodzenia NMP	360	1958-09-12
Bralecin	Dolice	park dworski	368	1959-02-14
Bralecin	Dolice	cmentarz przykościelny	1102	1989-06-26
Bralecin	Dolice	kościół św. Brata Alberta	530	1965-12-22
Bród	Chociwel	park dworski	973	1982-07-01
Bród	Chociwel	pałac	1044	1984-09-25
Brzezina	Dolice	park dworski	1010	1983-09-02
Bytowo	Dobrzany	park dworski	981	1982-07-02
Bytowo	Dobrzany	kościół św. Wojciecha BM	469	1963-12-21

MIJSCOWOŚĆ	GMINA	OBIEKT	NUMER	DATA
Bytowo	Dobrzany	pałac /ruina/	81	2001-10-23
Bytowo	Dobrzany	młyn	1077	1988-12-20
Chociwel	Chociwel	dom młynarza, ul. Kołat 3	1051	1985-03-22
Chociwel	Chociwel	kościół MB Bolesnej	63	1955-07-30
Chociwel	Chociwel	teren Starego Miasta	80	1956-02-27
Czertyń	Íńsko	park dworski	980	1982-07-02
Dalewo	Marianowo	kościół (ruina)	234	1957-10-22
Dalewo	Marianowo	cmentarz przykościelny	1227	1993-07-07
Dobropole Pyrzyckie	Dolice	park dworski	1009	1983-09-02
Dobropole Pyrzyckie	Dolice	pałac	1039	1984-09-28
Dobrzany	Dobrzany	kościół św. Michała Archanioła	1210	1992-03-19
Dobrzany	Dobrzany	cmentarz przykościelny	1210	1992-03-19
Dolice	Dolice	park dworski	1031	1983-11-07
Dolice	Dobrzany	kościół nieużytkowany	1178	1991-03-19
Dolice	Dolice	kościół Chrystusa Króla	350	1958-09-12
Dzwonowo	Marianowo	park dworski	1363	1998-01-30
Dzwonowo	Marianowo	dziedziniec folwarczny	1357	1997-12-16
Dzwonowo	Marianowo	pałac	1357	1997-12-16
Dzwonowo	Marianowo	kościół św. Jana Ew.	359	1958-09-12
Gogolewo	Marianowo	kościół MB Częstochowskiej	362	1958-09-12
Grabowo	Stargard Szczeciński	kościół św. Anny	544	2009-12-07
Grabowo	Stargard Szczeciński	cmentarz przykościelny	544	2009-12-07

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	OBIEKT	NUMER	DATA
Grzędzice	Stargard Szczeciński	kościół św. Ap. Piotra i Pawła	50	1955-07-30
Íńsko	Íńsko	teren Starego Miasta	79	1956-02-27
Íńsko	Íńsko	stacja kolejowa wąskotorowa	111	2002-12-21
Íńsko	Íńsko	mury obronne ul. Ogrodowa	243	2005-12-22
Kamienny Most	Chociwel	park dworski	850	1979-01-26
Kamienny Most	Chociwel	cmentarz polowy, pomniki I wojna św.	282	2006-11-20
Kamienny Most	Chociwel	pałac	1046	1984-10-31
Kania	Chociwel	park dworski	977	1982-07-01
Kania	Chociwel	kościół św. Stanisława Kostki	470	1963-12-21
Kania	Chociwel	most kolejowy wąskotorowy	111	2002-12-21
Kania	Chociwel	pałac	1047	1984-09-25
Karkowo	Chociwel	pałac	1122	1990-04-27
Karkowo	Chociwel	park dworski	976	1982-07-01
Kępno	Dobrzany	cmentarz przykościelny	1211	1992-03-19
Kępno	Dobrzany	kościół św. Józefa	1211	1992-03-19
Kępno	Dobrzany	wieża kościoła św. Józefa	537	1965-12-22
Kicko	Stara Dąbrowa	kościół MB Częstochowskiej	471	1963-12-21
Klępino	Stargard Szczeciński	kościół Narodzenia NMP	1111	1989-10-30
Klępino	Stargard Szczeciński	cmentarz polowy	1189	1991-08-30
Klępino	Stargard Szczeciński	cmentarz przykościelny	1111	1989-10-30
Kolin	Dolice	park dworski	1028	1983-09-29
Kolin	Dolice	kościół Przemienienia Pańskiego	782	1976-10-21

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	OBIEKT	NUMER	DATA
Koszewko	Stargard Szczeciński	kościół św. Teresy od Dzieciątka Jezus	473	1963-12-21
Koszewko	Stargard Szczeciński	cmentarz przykościelny	1266	1994-08-26
Koszewko	Stargard Szczeciński	pałac	1258	1994-02-18
Koszewko	Stargard Szczeciński	park dworski	1266	1994-08-26
Koszewo	Stargard Szczeciński	park dworski	1220	1994-08-26
Koszewo	Stargard Szczeciński	kościół Niepokalanego Poczęcia NMP	472	1963-12-21
Koszewo	Stargard Szczeciński	pałac	1219	1993-03-22
Krapiel	Stargard Szczeciński	pałac	173	2004-07-26
Krapiel	Stargard Szczeciński	park dworski	173	2004-07-26
Krępczewo	Dolice	zamek (ruina)	158	2004-01-13
Krępczewo	Dolice	park dworski	1015	1983-09-27
Krępczewo	Dolice	kościół MB Częstochowskiej	458	1963-12-16
Krzemień	Dobrzany	cmentarz przykościelny	1212	1992-03-20
Krzemień	Dobrzany	kościół Wniebowzięcia NMP	1212	1992-03-20
Krzywnica	Stara Dąbrowa	kościół św. Stanisława BM	538	1965-12-22
Kunowo	Kobylanka	kościół MB Królowej Polski	474	1963-12-21
Linówko	İńsko	cmentarz przykościelny	1213	1992-04-20
Linówko	İńsko	dzwonnica przy kościele MB Różańcowej	1213	1992-04-20
Linówko	İńsko	park dworski	997	1982-10-27
Lipka	Dolice	kościół (ruina)	1146	1990-09-26
Lipka	Dolice	park dworski	1062	1985-01-07

MIJSCOWOŚĆ	GMINA	OBIEKT	NUMER	DATA
Lipka	Dolice	cmentarz przykościelny	1146	1990-09-26
Lisowo	Chociwel	park dworski	975	1982-07-01
Lubowo	Stargard Szczeciński	dzwonnica przy kościele Świętej Rodziny	357	1958-09-12
Lutkowo	Dobrzany	kościół Chrystusa Króla	1321	1996-10-15
Lutkowo	Dobrzany	cmentarz przykościelny	1321	1996-10-15
Łęczycza	Stara Dąbrowa	kościół Ofiarowania NMP	95	1956-05-14
Łęczyna	Stara Dąbrowa	park dworski	54	2000-10-12
Łęczyna	Stara Dąbrowa	dwór	54	2000-10-12
Łęczyna	Stara Dąbrowa	folwark	54	2000-10-12
Małkocin	Stargard Szczeciński	dwór z oficyną	798	1977-06-03
Małkocin	Stargard Szczeciński	park dworski	879	1979-09-26
Małkocin	Stargard Szczeciński	gołębnik	1322	1996-10-15
Małkocin	Stargard Szczeciński	kościół św. Józefa	361	1958-09-12
Marianowo	Marianowo	kościół Niepokalanego Poczęcia NMP (pocysterski)	358	1958-09-12
Marianowo	Marianowo	założenie klasztorne pocysterskie	1228	1993-08-25
Marianowo	Marianowo	park klasztoru pocysterskiego	1228	1993-08-25
Miałka	İńsko	park dworski	982	1982-07-02
Mogilica	Dolice	park dworski	1064	1985-01-07
Morzyca	Dolice	wieża "Stary Piotr" (ruina)	241	1957-10-22
Morzyca	Dolice	kościół bł. Josemarii Escrivy	247	1957-10-22
Morzyca	Dolice	park dworski	1021	1983-09-27

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	OBIEKT	NUMER	DATA
Moskorzyn	Dolice	cmentarz przykościelny	1101	1989-06-26
Moskorzyn	Dolice	park dworski	1061	1985-01-07
Moskorzyn	Dolice	kościół św. Stanisława BM	1101	1989-06-26
Nosowo	Suchań	kościół św. Franciszka z Asyżu	1071	1988-01-04
Nowa Dąbrowa	Stara Dąbrowa	kościół MB Pocieszenia	475	1963-12-21
Nowa Dąbrowa	Stara Dąbrowa	park dworski	1185	1991-05-31
Nowa Dąbrowa	Stara Dąbrowa	pałac	1081	1988-06-08
Odargowo	Dobrzany	kościół Przemienienia Pańskiego	476	1963-12-21
Ognica	Dobrzany	kościół św. Ap. Piotra i Pawła	477	1963-12-21
Oświno	Chociwel	park dworski	972	1982-07-01
Parlino	Stara Dąbrowa	kościół Miłosierdzia Bożego	369	1959-06-06
Parlino	Stara Dąbrowa	cmentarz przykościelny	1119	1990-01-10
Pęzino	Stargard Szczeciński	park dworski	22	1955-04-22
Pęzino	Stargard Szczeciński	zamek	22	1955-04-22
Pęzino	Stargard Szczeciński	kościół Wniebowzięcia NMP	62	1955-07-30
Płoszków	Dolice	park dworski	1014	1983-09-02
Pocernin	Stargard Szczeciński	kościół św. Michała Archanioła	356	1958-09-12
Pomietów	Dolice	kościół (ruina)	1115	1990-01-10
Pomietów	Dolice	cmentarz przykościelny	1115	1990-01-10
Rosowo	Stara Dąbrowa	kościół św. Katarzyny	478	1963-12-21
Rzeplino	Dolice	park dworski	1011	1983-09-02
Rzeplino	Dolice	kościół MB Różańcowej	463	1963-12-16

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	OBIEKT	NUMER	DATA
Sadłowo	Suchań	kościół NSPJ	479	1963-12-21
Sądów	Dolice	kościół św. Andrzeja Boboli	775	1976-07-20
Sądów	Dolice	park dworski	1045	1985-01-07
Sądów	Dolice	pałac	1330	1996-12-20
Sątyrz	Chociwel	park dworski	974	1982-07-01
Skalin	Stargard Szczeciński	kościół MB Różańcowej	480	1963-12-21
Skrzany	Dolice	park dworski	1013	1983-09-02
Słodkowo	Suchań	kościół św. Józefa	539	1965-12-22
Słodkówko	Suchań	kościół MB Szkaplerznej	482	1963-12-21
Smogolice	Stargard Szczeciński	kościół śś. Ap. Piotra i Pawła	767	1976-01-15
Stara Dąbrowa	Stara Dąbrowa	dwór	1184	1991-05-24
Stara Dąbrowa	Stara Dąbrowa	park dworski	1183	1991-05-24
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	kamienica ob. hotel, ul. Kuśnierzy 5	5	1999-05-19
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	linia kolejowa wąskotorowa	111	2002-12-21
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	pałac (ob. MDK), ul. Portowa 3	8	1999-06-19
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	pałac (Giżynek)	1052	1984-09-25
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	kościół Ducha Św.	347	2008-04-22
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	kościół Św. Krzyża (Kluczewo)	292	1958-07-05
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	młyn ob. hotel-restauracja, ul. Gdańska 5	180	2004-10-12
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	wodociągowa wieża ciśnień ul. Czarnieckiego	198	2005-01-18
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	budynek starostwa powiatowego ul. Skarbowa 1	39	2000-05-22

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	OBIEKT	NUMER	DATA
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	Kamienica ob. Książnica Stargardzka ul. Mieszka I 1	1167	1990-11-10
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	teren ekspozycji krzyża pokutnego, ul. Gdańska/ul. Morska	1225	1993-06-21
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	kościół polskokatolicki przy ul. Nadbrzeżnej	1324	1996-12-12
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	szkoła ob. SSW Stargardinum ul. Kazimierza Wielkiego 17	1317	1996-09-12
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	stacja kolejowa wąskotorowa	111	2002-12-21
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	willa (Sanepid) ul. Czarnieckiego 34	10	2002-08-26
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	teren Starego Miasta	40	1955-04-22
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	kamienica, Rynek Staromiejski 4	1163	1990-11-08
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	dom bractwa strzeleckiego, ul. Ochronna 9	1160	1990-11-06
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	kamienica, Rynek Staromiejski 3	1155	1990-10-08
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	kościół NMP Królowej Świata	275	1958-02-22
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	drukarnia, ul. Śląska 1	797	1977-03-30
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	kamienica, ul. Kazimierza Wielkiego 13	371	1959-11-18
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	organistówka renesansowa, ul. Bolesława Krzywoustego 12	558	1966-01-17
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	organistówka gotycka, ul. Bolesława Krzywoustego 12	557	1966-01-17
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	arsenał ob. archiwum, ul. Basztowa 2	355	1958-09-12
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	spichlerz	372	1959-11-18

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	OBIEKT	NUMER	DATA
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	obwarowania miejskie	231	1957-04-06
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	ratusz, Rynek Staromiejski 1	540	1965-12-22
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	cerkiew śś. Piotra i Pawła	1042	1987-07-07
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	kościół św. Jana Chrzciciela	3	1953-11-07
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	odwach, Rynek Staromiejski 2	1154	1990-10-10
Stargard Szczeciński	miasto Stargard	kamienica, ul. Limanowskiego 26	592	2010-05-05
Starzyce	Chociwel	park dworski	979	1982-07-01
Starzyce	Chociwel	park dworski*	1027	1983-09-29
Storkowo	Ińsko	pałac	53	2000-09-01
Storkowo	Ińsko	park dworski	985	1982-07-02
Storkowo Dolne	Ińsko	park dworski	986	1982-10-27
Storkówko	Stara Dąbrowa	park dworski	1094	1988-12-14
Strachocin	Stargard Szczeciński	cmentarz przykościelny	1129	1990-07-03
Strachocin	Stargard Szczeciński	kościół Św. Faustyny Kowalskiej	375	1961-06-21
Strzebielewo	Dolice	kościół św. Józefa Rzemieślnika	464	1963-12-16
Strzyżno	Stargard Szczeciński	kościół MB Częstochowskiej	495	2009-12-17
Strzyżno	Stargard Szczeciński	cmentarz przykościelny, pomnik	495	2009-12-17
Strzyżno	Stargard Szczeciński	kaplica pogrzebowa	495	2009-12-17
Studnica	Ińsko	park dworski	984	1982-07-02
Suchanówko	Suchań	kościół Chrystusa Króla	1191	1991-09-02
Suchanówko	Suchań	cmentarz przykościelny	1191	1991-09-02
Suchanówko	Suchań	młyn wodny	778	1976-07-24

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	OBIEKT	NUMER	DATA
Suchań	Suchań	młyn z wyposażeniem, ul. Młyńska 19	143	2003-12-03
Suchań	Suchań	kościół MB Nieustającej Pomocy	291	1958-07-05
Szadzko	Dobrzany	kościół (ruina)	1150	1990-10-01
Szadzko	Dobrzany	cmentarz przykościelny	1150	1990-10-01
Szadzko	Dobrzany	zamek /relikty/	279	2006-09-28
Ścienne	Íńsko	park dworski	983	1982-07-02
Święte	Stargard Szczeciński	kościół św. Antoniego z Padwy	164	1956-08-28
Tolcz	Stara Dąbrowa	park dworski	1371	1998-05-05
Tolcz	Stara Dąbrowa	dwór (ruina)	1056	1984-09-25
Trzebiatów	Stargard Szczeciński	kościół Narodzenia NMP	235	1957-10-22
Trzebiatów	Stargard Szczeciński	cmentarz przykościelny	1117	1990-01-10
Trzebiatów	Stargard Szczeciński	dwór	311	2007-05-31
Tychowo	Stargard Szczeciński	wiatrak holenderski	799	1977-06-30
Tychowo	Stargard Szczeciński	kościół Podwyższenia Krzyża Św.	165	1956-08-28
Wapnica	Suchań	kościół św. Jana Kantego	541	1965-12-22
Warszyn	Dolice	kościół św. Antoniego z Padwy	348	1958-09-12
Warszyn	Dolice	park dworski	1141	1990-09-05
Warszyn	Dolice	pałac	1142	1990-09-25
Warszyn	Dolice	wieża widokowa w parku dworskim	1141	1990-09-05
Wiechowo	Marianowo	cmentarz przykościelny	1110	1989-10-30
Wiechowo	Marianowo	wieża (ruina) przy kościele Miłosierdzia Bożego	1110	1989-10-30

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	OBIEKT	NUMER	DATA
Wieleń Pomorski	Chociwel	park dworski	978	1982-07-01
Wierzchłąd	Stargard Szczeciński	park dworski	962	1980-12-12
Witkowo	Stargard Szczeciński	kościół MB Różańcowej	354	1958-09-12
Ziemomyśl A	Dolice	cmentarz przykościelny	1159	1990-11-02
Ziemomyśl A	Dolice	kościół (ruina)	157	1956-08-01
Żałęcino	Dolice	park dworski	1012	1983-09-02
Żałęcino	Dolice	kościół św. Maksymiliana Marii Kolbego	536	1965-12-22
Żarowo	Stargard Szczeciński	most kolejowy wąskotorowy	111	2002-12-21
Żukowo	Suchań	kościół św. Antoniego	363	1958-09-12

Do skreślenia: Golina, Miałka, Morzyca

Podwójne wpisy: park Brańców

Załącznik nr 2 REJESTR ZABYTKÓW RUCHOMYCH.

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	MIEJSCE PRZECHOWYWANIA	RODZAJ ZABYTKU	REJESTR	DATA WPISU
Bobrowniki	Chociwel	kościół Narodzenia NMP	ołtarz-późnogotycki tryptyk ok. 1500	214	1996-07-11
Dolice	Dolice	kościół Chrystusa Króla	ołtarz mannerystyczny, ok. 1613	78	1958-12-31
Dolice	Dolice	kościół Chrystusa Króla	ambona późnorenesansowa, k. XVI w.	78	1958-12-31
Dzwonowo	Marianowo	kościół św. Jana Ewangelisty	ołtarz, tryptyk, pocz. XVII w.	107	1982-11-12
Grabowo	Stargard Szczeciński	kościół św. Anny	ołtarz barokowy, 1712	125	1986-09-09
Grzędzice	Stargard Szczeciński	kościół św. Piotra i Pawła Ap.	krucyfiks, późnogotycki	82	1959-10-20
Grzędzice	Stargard Szczeciński	kościół św. Piotra i Pawła Ap.	malowidła ściennie (zespół), późnogotyckie, ok. 1450	104	1982-11-12
Grzędzice	Stargard Szczeciński	kościół św. Piotra i Pawła Ap.	chrzcielnica granitowa, XIII w.	82	1959-10-20
Kicko	StaraDąbrowa	kościół MB Częstochowskiej	chrzcielnica z wapienia gotlandzkiego, XIII w.	146	1987-09-25
Kolin	Dolice	kościół Przemienienia Pańskiego	empora organowa, poł. XVIII w.	110	1982-11-13

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	MIEJSCE PRZECHOWYWANIA	RODZAJ ZABYTKU	REJESTR	DATA WPISU
Kolin	Dolice	kościół Przemienienia Pańskiego	rzeźba św. Jana Chrzciciela, późnogotycka, ok. 1500	110	1982-11-13
Kolin	Dolice	kościół Przemienienia Pańskiego	rzeźba św. Anny Samotrzcę, późnogotycka, ok. 1500	110	1982-11-13
Kolin	Dolice	kościół Przemienienia Pańskiego	świecznik wiszący, neobarokowy, 2 poł. XIX w.	110	1982-11-13
Krępcewo	Dolice	kościół MB Częstochowskiej	ołtarz główny, 1797	109	1982-11-12
Krępcewo	Dolice	kościół MB Częstochowskiej	ołtarz boczny, tryptyk, 1607	108	1982-11-12
Krępcewo	Dolice	kościół MB Częstochowskiej	ambona, 1 poł. XVIII w.	109	1982-11-12
Krępcewo	Dolice	kościół MB Częstochowskiej	prospekt organowy, 1797	109	1982-11-12
Krępcewo	Dolice	kościół MB Częstochowskiej	epitafium Joachima i Korduli v. Wedel, ok. 1615	108	1982-11-12
Krępcewo	Dolice	kościół MB Częstochowskiej	strop z fasetami i lunetami, 1 poł. XVIII w.	109	1982-11-12
Krępcewo	Dolice	kościół MB Częstochowskiej	sakramentarium ścienne, ok. 1600	109	1982-11-12

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	MIEJSCE PRZECHOWYWANIA	RODZAJ ZABYTKU	REJESTR	DATA WPISU
Kunowo	Kobylanka	kościół MB Królowej Polski	sakramentarium ścienne,	135	1987-06-13
Łęczycza	Stara Dąbrowa	kościół Ofiarowania NMP	płyta nagrobna, 2 poł. XVI w.	24	1957-02-28
Łęczycza	Stara Dąbrowa	kościół Ofiarowania NMP	sakramentarium ścienne, XV w.	24	1957-02-28
Małkocin	Stargard Szczeciński	kościół św. Józefa Oblubieńca	chrzcielnica, wapień, neogotyck, XIX w.	145	1987-09-26
Marianowo	Marianowo	kościół Niepokal. Poczęcia NMP	ołtarz główny, pentaptyk, 1546, XVII/XVIII, XIX w.	105	1982-11-12
Marianowo	Marianowo	kościół Niepokal. Poczęcia NMP	Predella: „Zmartwychwstanie”, l.30. XVII w.	105	1982-11-12
Marianowo	Marianowo	kościół Niepokal. Poczęcia NMP	ambona barokowa, 1726-1727	106	1982-11-12
Marianowo	Marianowo	kościół Niepokal. Poczęcia NMP	epitafium barokowe, ok. 1683	106	1982-11-12
Odargowo	Dobrzany	kościół Przemienienia Pańskiego	ołtarz główny, 1596	101	1980-04-21
Odargowo	Dobrzany	kościół Przemienienia Pańskiego	ambona, 1598	102	1980-04-21
Odargowo	Dobrzany	kościół Przemienienia Pańskiego	empora organowa, 2 poł. XIX w., 14 malowideł, 1 ćw. XVII w.	102	1980-04-21
Ognica	Dobrzany	kościół św. Piotra i Pawła Ap.	ołtarz główny, barokowy, 1722	120	1982-11-17

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	MIEJSCE PRZECHOWYWANIA	RODZAJ ZABYTKU	REJESTR	DATA WPISU
Pężino	Stargard Szczeciński	kościół Wniebowzięcia NMP	ołtarz główny, barokowy, p.XVIII w.	80	1959-06-08
Pężino	Stargard Szczeciński	kościół Wniebowzięcia NMP	epitafium manierystyczne, 1610	147	1987-09-26
Pężino	Stargard Szczeciński	kościół Wniebowzięcia NMP	empora renesansowa, malowidła, 2 poł. XVI w.	80	1959-06-08
Pężino	Stargard Szczeciński	kościół Wniebowzięcia NMP	plyta nagrobna, ok. 1789	80	1959-06-08
Pężino	Stargard Szczeciński	kościół Wniebowzięcia NMP	plyta nagrobna, 1786	80	1959-06-08
Pężino	Stargard Szczeciński	kościół Wniebowzięcia NMP	plyta nagrobna, ok. 1790	80	1959-06-08
Pężino	Stargard Szczeciński	kościół Wniebowzięcia NMP	plyta nagrobna, ok. 1566	80	1959-06-08
Poczernin	Stargard Szczeciński	kościół św. Michała Archanioła	sakramentarium ścienne, ok. 1500	124	1986-09-09
Poczernin	Stargard Szczeciński	kościół św. Michała Archanioła	krucyfiks późnogotycki, pocz. XVI w.	124	1986-09-09
Rzeplino	Dolice	kościół MB Różańcowej	empora zachodnia, XVIII w.	111	1982-11-15
Rzeplino	Dolice	kościół MB Różańcowej	rzeźby (z empory kolatorskiej), pocz. XVIII w.	111	1982-11-15
Sowno	Stargard Szczeciński	kościół św. Marii Magdaleny	ołtarz, pentaptyk renesansowy, 1554-1561	128	1988-09-13

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	MIEJSCE PRZECHOWY- WANIA	RODZAJ ZABYTKU	REJESTR	DATA WPISU
Sowno	Stargard Szczeciński	kościół św. Marii Magdaleny	ambona renesansowa 1554-1561	128	1988-09-13
Sowno	Stargard Szczeciński	kościół św. Marii Magdaleny	płyta nagrobna, ok. 1599	128	1988-09-13
Stargard Szczeciński	Stargard Szczeciński	kościół św. Jana Chrzcziciela	stalle gotyckie, 2 poł. XV w.	2	1954-06-18
Stargard Szczeciński	Stargard Szczeciński	Skrzyżowanie dróg Chociwel-Maszewo	krzyż pokutny, 1542	132	1986-09-09
Stargard Szczeciński	Stargard Szczeciński	kościół św. Jana Chrzcziciela	kielich mszalny, 1638	129	1986-09-09
Stargard Szczeciński	Stargard Szczeciński	kościół NMP Królowej Świata	ołtarz główny, 1663	32	1957-11-12
Stargard Szczeciński	Stargard Szczeciński	kościół NMP Królowej Świata	polichromia ścienna, gotycka, XV w.	87	1961-03-25
Strzyżno	Stargard Szczeciński	kościół MB Częstochowskiej	sakramentarium ścienne, k. XV w.	131	1986-09-09

Załącznik nr 3 REJESTR ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH.

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	OBIEKT	NUMER	DATA
Brzezina	Dolice	kurhan	746	1972-12-18
Brzezina (Płoszkowo)	Dolice	kurhan /Płoszkowo/	747	1972-12-18
Chlebówko	Stara Dąbrowa	grodzisko	700	1971-11-22
Chociwel	Chociwel	grodzisko	589	1968-12-16
Długie	Chociwel	grodzisko	578	1968-12-16
Dolice	Dolice	grodzisko	619	1969-12-16
Dolice	Dolice	cmentarzisko kurhanowe	771	1976-04-17
Ińsko	Ińsko	grodzisko	579	1968-12-16
Karkowo	Chociwel	grodzisko	590	1968-12-16
Koszewko	Stargard Szczeciński	grodzisko	583	1968-12-16
Kozy	Ińsko	grodzisko	580	1968-12-16
Kozy	Dobrzany	grodzisko	581	1968-12-16
Krępczewo	Dolice	grobowiec megalityczny	730	1972-08-29
Krzywnica	Stara Dąbrowa	grodzisko	701	1971-11-22
Kunowo	Kobylanka	cmentarzisko	577	1968-12-16
Kurcewo	Stargard Szczeciński	grodzisko	588	1968-12-16
Linówko	Ińsko	grodzisko	582	1968-12-16
Lisowo (Mariankowo)	Marianowo	grodzisko	702	1971-12-10
Moskorzyn	Dolice	grodzisko	576	1968-12-16
Odargowo	Dobrzany	grodzisko	717	1971-12-14
Sądów	Dolice	cmentarzisko kurhanowe	739	1972-12-18

MIEJSCOWOŚĆ	GMINA	OBIEKT	NUMER	DATA
Stargard Szczeciński	Stargard Szczeciński	gród z podgrodzem	594	1968-12-16
Stargard Szczeciński	Stargard Szczeciński	grodzisko	585	1968-12-16
Storkowo	Ińsko	grodzisko	584	1968-12-16
Strachocin	Stargard Szczeciński	osada (st.archeolog.)	679	1970-12-22
Suchanówko	Suchań	grodzisko	721	1972-08-17
Szadzko	Dobrzany	cmentarzysko	718	1971-12-14
Szadzko	Dobrzany	grodzisko	678	1970-12-22
Ulikowo	Stargard Szczeciński	grodzisko	591	1968-12-16
Ulikowo	Stargard Szczeciński	cmentarzysko kurhanowe	722	1972-08-17
Wapnica	Suchań	grodzisko	586	1968-12-16
Wapnica	Suchań	grodzisko	587	1968-12-16
Wieleń Pomorski	Chociwel	grodzisko	738	1972-12-15
Ziemomyśl "A"	Dolice	kurhan	727	1972-08-25

34

Uchwała Nr XXXIV/393/09
Rady Powiatu w Stargardzie Szczecińskim
z dnia 29 kwietnia 2009 r.

w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, z 2004 r. Nr 238, poz. 2390, Dz. U. z 2006 r. Nr 50, poz. 362, Nr 126, poz. 875, z 2007 Nr 192, poz. 1394 oraz z 2009 r. Nr 31, poz. 206) oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001, Nr 142, poz. 1592, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 200, poz. 1688, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, z 2007 r. Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 111 i Nr 223, poz. 1458) Rada Powiatu w Stargardzie Szczecińskim uchwala, co następuje:

§ 1. Ilekroć w uchwale jest mowa o:

- 1) pracach lub robotach budowlanych przy zabytku - należy przez to rozumieć prace
- 2) konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków;
- 3) beneficjencie - należy przez to rozumieć podmiot, któremu na zasadach określonych w niniejszej uchwale przyznano dotacje z budżetu Powiatu Stargardzkiego na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku;
- 4) środkach publicznych – należy przez to rozumieć publiczne środki finansowe określone przepisami ustawy o finansach publicznych;
- 5) Radzie – należy przez to rozumieć Radę Powiatu Stargardzkiego
- 6) Zarządzie – należy przez to rozumieć Zarząd Powiatu Stargardzkiego.

§ 2.1. Dotacja może zostać udzielona na przedsięwzięcia dotyczące zabytków wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków i zlokalizowanych na terenie powiatu stargardzkiego, w tym:

1) zabytków nieruchomych będących, w szczególności:

- a) dziełami architektury i budownictwa,
- b) dziełami budownictwa obronnego,
- c) obiektami techniki,
- d) cmentarzami,
- e) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- f) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) zabytków ruchomych będących, w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi,
- c) wytworami techniki.

3) zabytków archeologicznych będących, w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami.

2. Dotacja na prace lub roboty budowlane przy zabytku może finansować nakłady konieczne, obejmujące:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych,
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich lub restauratorskich,
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego,
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrza,
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku,

- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki,
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie
- 11) przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności,
- 12) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic,
- 13) zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
- 14) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności, wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
- 15) uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych,
- 16) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu,
- 17) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt. 7-15,
- 18) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

§ 3. 1. O dotację może ubiegać się każdy podmiot będący właścicielem lub posiadaczem zabytku, jeżeli posiadanie oparte jest o tytuł prawny wynikający z użytkowania wieczystego, ograniczonego prawa rzeczowego, trwałego zarządu albo stosunku zobowiązaniowego.

2. Dotacja na wykonanie prac przy zabytku w danym roku może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na te prace lub roboty budowlane.

§ 4. 1. Podstawą udzielenia dotacji jest wniosek złożony przez podmiot, określony w §3 ust. 1. Wzór wniosku stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

2. Do wniosku należy dołączyć:

- 1) dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do nieruchomości,
- 2) decyzję w sprawie wpisania zabytku do rejestru zabytków,
- 3) decyzję właściwego organu ochrony zabytków zezwalającą na przeprowadzenie prac lub robót budowlanych przy zabytku oraz projekt i pozwolenie na budowę, gdy

wniosek dotyczy prac lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym lub program prac konserwatorskich lub restauratorskich, gdy wniosek dotyczy prac przy zabytku ruchomym,

- 4) harmonogram i kosztorys przewidywanych prac lub robót budowlanych ze wskazaniem źródeł ich finansowania,
- 5) informacje o środkach publicznych przyznanych z innych źródeł na te same prace lub roboty budowlane przy zabytku oraz informacje o wystąpieniu o takie środki złożone do innych podmiotów,
- 6) wykaz prac wykonywanych przy danym zabytku w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku z podaniem łącznej wysokości nakładów, w tym wysokości i źródeł dofinansowania otrzymanego ze środków publicznych.

3. W przypadku, gdy wnioskodawcą jest przedsiębiorca do wniosku o udzielenie dotacji winien załączyć informacje o pomocy publicznej otrzymanej przed dniem złożenia wniosku – sporządzoną wg zasad określonych w przepisach dotyczących pomocy publicznej.

§ 5. 1. Wnioski o dotację kieruje się do Zarządu Powiatu Stargardzkiego za pośrednictwem wydziału odpowiedzialnego za ochronę zabytków Starostwa Powiatowego w Stargardzie Szczecińskim.

2. Wnioski o dotację na kolejny rok budżetowy należy składać w terminie, ustalonym zgodnie z procedurą budżetową, z zastrzeżeniem ust. 3.

3. Termin, o którym mowa w ust. 2 nie ma zastosowania w przypadku ubiegania się o dotację na prace i roboty budowlane konieczne ze względu na zagrożenie zabytku.

4. Przy ustalaniu listy zadań do ujęcia w budżecie zastosowanie mają następujące kryteria:

- 1) znaczenie zabytku w kontekście dziedzictwa kulturowego regionu, ze szczególnym uwzględnieniem jego wartości historycznej, naukowej lub artystycznej oraz dostępności dla społeczeństwa – maksymalnie 5 punktów,
- 2) stan techniczny, w jakim znajduje się zabytek – maksymalnie 2 punkty,
- 3) uzasadnienie kosztów realizacji planowanych prac oraz zaangażowanie finansowe podmiotu występującego o dotację, a także wskazanie innych źródeł finansowania prac lub robót budowlanych przy zabytku – maksymalnie 3 punkty.

5. Odpowiedzialny za ochronę zabytków wydział Starostwa Powiatowego w Stargardzie Szczecińskim opracuje listę rankingową wniosków o dotację na prace lub roboty budowlane przy zabytkach, która po zatwierdzeniu przez Zarząd Powiatu, stanie się podstawą do przyznania dotacji.

§ 6. 1. Zasady udzielania dotacji określone niniejszą uchwałą, wykaz zadań i podmiotów oraz wysokość przyznanych dotacji podawane są do publicznej wiadomości, m.in. poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń Starostwa Powiatowego w Stargardzie Szczecińskim, na stronie internetowej Powiatu Stargardzkiego.

2. Beneficjenci, którym udzielono dotacji z budżetu Powiatu Stargardzkiego zobowiązani są do zamieszczenia we wszystkich materiałach informacyjnych, promocyjnych i wydawnictwach oraz w kontaktach z mediami informacji o otrzymanej dotacji.

§ 7. Umowa o udzielenie dotacji określa w szczególności:

- 1) opis dotacji, polegający na precyzyjnym określeniu wysokości dotacji,
- 2) cel lub opis zakresu rzeczowego zadania, na którego realizację środki dotacji są przekazywane,
- 3) termin wykorzystania dotacji,
- 4) termin i sposób rozliczenia udzielonej dotacji oraz termin zwrotu niewykorzystanej części dotacji,
- 5) sposób przeprowadzenia kontroli wykonywania zadań przez Beneficjenta,
- 6) sposób ewentualnego rozwiązania umowy lub wprowadzenia do niej zmian.

§ 8. Traci moc uchwała Nr XXIII/198/08 Rady Powiatu w Stargardzie Szczecińskim z dnia 26 maja 2008 r w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

§9. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Stargardzie Szczecińskim.

§ 10. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego.

Załącznik
Do uchwały Nr XXXIV/393/09
Rady Powiatu
w Stargardzie Szczecińskim
z dnia 29 kwietnia 2009 r.

.....
(pieczęć podmiotu)

.....
(data i miejsce złożenia oferty)

WNIOSEK

dotację na prace konserwatorskie, restauratorskie

lub roboty budowlane przy zabytku

.....
(nazwa zadania)

Wnioskowana kwota dofinansowania z budżetu Powiatu Stargardzkiego.

..... zł

Dane na temat podmiotu.

- 1) pełna nazwa
.....
- 2) forma prawna
.....
- 3) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym lub w innym rejestrze
.....
- 4) NIP
REGON
- 5) data i numer wpisu do rejestru zabytków
.....
- 6) inne dane ewidencyjne, w tym tytuł prawny do władania zabytkiem
.....
- 7) dokładny adres:
miejsowość..... ul./nr
- gminapowiat.....województwo.....
- 8) Tel..... fax.....
e-mail.....www.....
- 9) Nazwa banku i numer rachunku
.....
.....
.....
- 10) nazwiska i imiona oraz funkcje (stanowiska) osób upoważnionych do reprezentowania podmiotów w kontaktach zewnętrznych i posiadających zdolność do podejmowania zobowiązań finansowych w imieniu podmiotu ubiegającego się o dotację z budżetu Powiatu Stargardzkiego
.....
.....
.....
- 11)

11) osoba upoważniona do składania wyjaśnień i uzupełnień dotyczących oferty (imię i nazwisko oraz numer telefonu kontaktowego)

.....
.....

Opis zadania

1) Nazwa zadania.

2) Miejsce wykonywania zadania.

3) Dane zabytku wpisanego do rejestru.

4) Szczegółowy zakres prac lub robót budowlanych przy zabytku, które mają być objęte dotacją.

5) Cel zadania oraz zakładane rezultaty.

6) Harmonogram prac lub robót budowlanych przy zabytku wraz z przewidywanym terminem realizacji zadania oraz jego zakończenia.

7) Wykaz prac lub robót budowlanych wykonanych przy zabytku w okresie ostatnich 3 lat, z podaniem wielkości nakładów finansowych oraz źródeł dofinansowania otrzymanego ze środków publicznych.

**Kalkulacja przewidywanych prac lub robót budowlanych
(koszty realizacji zadania)**

Całkowity koszt prac (w zł)

[.....]

w tym wnioskowana wielkość dotacji (w zł) [.....]

w tym wielkość środków własnych (w zł) [.....]

proponowany termin przekazania dotacji [.....]

Kosztorys za względu na rodzaj kosztów

L.p.	Rodzaj kosztów i sposób ich kalkulacji	Koszt (w zł)	W tym z wnioskowanej dotacji (w zł)	W tym ze środków własnych (w zł)
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
Ogółem				

Kosztorys za względu na źródło finansowania

Źródło finansowania	zł	%
Wnioskowana kwota dotacji		
Środki własne		

Wpłaty i opłaty uczestników projektu – z jakiego tytułu?

Środki publiczne (podać nazwę organu). Na jakiej podstawie przyznali lub zapewnili środki finansowe?

Sponsorzy prywatni (podać nazwę). Na jakiej podstawie przyznali lub zapewnili środki finansowe?

Ogółem

100%

Uwagi mogące mieć znaczenie przy ocenie kosztorysu

.....

.....

.....

.....

Pozafinansowy wkład własny w realizację zadania (np. świadczenia wolontariuszy)

.....

.....

.....

Inne wybrane informacje dotyczące zadania

1. Partnerzy biorący udział w realizacji zadania (ze szczególnym uwzględnieniem organów administracji publicznej)

.....
.....
.....

2. Dodatkowe uwagi lub informacje wnioskodawcy

.....
.....

Oświadczam / my, że:

Wszystkie podane we wniosku informacje są zgodne z aktualnym stanem prawnym i faktycznym.

.....

(pieczętka i podpis osoby upoważnionej lub podpisy osób upoważnionych do składania oświadczeń woli w imieniu podmiotu)